

ANNA PATECKA-FRAUENFELDER

Łódź

ORCID: 0000-0002-3197-1817

DZIAŁALNOŚĆ DYPLOMATYCZNA AUSTRII WOBEC PAŃSTW AMERYKI ŁACIŃSKIEJ I KARAIBÓW W LATACH 2006-2019

Historia relacji Austrii z państwami Ameryki Łacińskiej i Karaibów (dalej: ALK) sięga początków XIX w., obejmuje okres krótkiego panowania Maksymiliana I w Meksyku i Marii Leopoldyny z Habsburgów jako cesarzowej Brazylii oraz napływ Austriaków do krajów ALK w ramach procesu kolonizacji. Pierwsze relacje dyplomatyczne Austria nawiązała z Brazylią (1825) i z Meksykiem (1842). Po II wojnie światowej państwa latynoamerykańskie były obecne przy formowaniu powojennej Austrii. W 1952 r. Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych przyjęło zaproponowaną przez Brazylię rezolucję wzywającą mocarstwa do przywrócenia niepodległości Austrii poprzez zawarcie traktatu państwowego (Scholger 2005: 25). Wniosek znalazł poparcie m.in. Meksyku, który w 1938 r. protestował w Lidze Narodów przeciwko *Anschlussowi* Austrii (Ruggenthaler 2007: 129). Austria była wdzięczna za wsparcie, jakie otrzymała od państw z Azji i Ameryki Łacińskiej na drodze do traktatu państwowego i niezależności, jak także w kreowaniu jej aktywnej polityki neutralności po 1955 r. W regionie latynoamerykańskim cieszyła się wizerunkiem państwa neutralnego. W 1970 r. otrzymała „status gościa” w Ruchu Państw Niezaangażowanych, do którego obok większości afrykańskich i azjatyckich krajów należała też część państw latynoamerykańskich (Kramer 2017: 1-2). W latach 70. XX w. Austria odgrywała aktywną rolę w debatach dotyczących polityki rozwojowej oraz dialogu Północ-Południe. Kanclerz Bruno Kreisky był członkiem założycielem Komisji Północ-Południe i utrzymywał bliskie stosunki z przywódcami Państw Niezaangażowanych, a w październiku 1981 r., wraz z prezydentem Meksyku José Lópeym Portillo, zorganizował szczyt Północ-Południe w Cancún (*International Meeting on Cooperation and Development*) (Köchler 2021: 28-29). Od 1995 r. jako członek Unii Europejskiej Wiedeń włączył się w część globalnej polityki Unii (Kramer 2017: 10). Swoją pozycję na arenie międzynarodowej buduje podkreślając status państwa neutralnego oraz znaczenie miejsca siedzib wielu organizacji międzynarodowych.

Cezurę początkową niniejszego artykułu stanowi IV szczyt UE-ALK, który Wiedeń zorganizował w maju 2006 r., piastując jednocześnie unijną prezydencję. Na badany okres przypadają kadencja byłej minister spraw zagranicznej Benity Ferrero-Waldner – aktywnej w latach 2004-2010 jako Europejski Komisarz ds. Stosunków Zewnętrznych i Europejskiego Sąsiedztwa, a od 2011 r. pierwszej prezes fundacji

EU-LAC – oraz aktywność w zakresie polityki zagranicznej prezydenta Heina Fischeera (2004-2016). Datą zamykającą rozważania jest 2019 r., kiedy odbyły się debaty austriackiego parlamentu, którego decyzje stanowią pewnego rodzaju odpowiedź na trwający od 2006 r. proces budowania relacji pomiędzy UE a regionem.

Temat działalności Austrii wobec regionu ALK nie był bezpośrednio poruszany w pracach naukowych. Większość prac poświęconych polityce zagranicznej Wiednia dotyczy jego działalności priorytetowych, w tym aktywności na forum Unii bądź polityki prowadzonej w najbliższym sąsiedztwie, w szczególności względem Europy Środkowo-Wschodniej oraz Bałkanów. Wśród państw europejskich to tradycyjnie Hiszpania i Portugalia oraz w coraz większym stopniu Niemcy przejmują inicjatywę w budowaniu relacji pomiędzy regionami. Dyplomacja Austrii rzadko pojawia się w naukowych opracowaniach dotyczących relacji UE-ALK. Natomiast w oficjalnych dokumentach Wiedni podkreśla tradycyjnie dobry i przyjazny charakter stosunków z państwami ALK oraz konieczność ich wzmacniania. Szczególnie austriackie deklaracje o konieczności intensyfikacji wzajemnych relacji w pierwszej dekadzie XXI w. skłoniły do weryfikacji następujących hipotez:

- działalność Austrii wobec ALK wynika z założeń jej polityki zagranicznej, stawiającej na efektywny multilateralizm, zobowiązań wynikających z członkostwa w organizacjach międzynarodowych, przede wszystkim względem UE i ONZ, i tym samym konieczności realizacji polityki wielopoziomowej;
- neutralność państwowa Austrii i powstałe implikacje są doceniane i pożądane przez wiodące państwa obszaru ALK i wpływają korzystnie na współpracę w istotnych dla Austrii obszarach polityki zagranicznej;
- realizowane działania Austrii wobec obszaru ALK wynikają z uważnej obserwacji środowiska międzynarodowego, uwzględniającego najnowsze trendy w dziedzinie działalności międzynarodowej, takie jak rosnące znaczenie organizacji międzynarodowych czy innych pomiotów niepaństwowych.

Celem weryfikacji powyższych hipotez posłużyłam się metodą analizy historycznej. Jakościowa analiza treści dotyczyła takich źródeł jak: deklaracje, komunikaty, raporty, materiały prasowe oraz materiały z debat parlamentarnych oraz ekspertyzy specjalistów.

W badaniach posiłkowałam się definicją dyplomacji opisaną przez autorów oksfordzkiego podręcznika nowoczesnej dyplomacji, uwzględniającą współczesne warunki funkcjonowania państw na arenie międzynarodowej. Zgodnie z tym ujęciem działania dyplomatyczne nie ograniczają się jedynie do „wysokiej polityki”, ale ich zasięg obejmuje kwestie ekonomiczne, biznesowe, środowiskowe, rozwój, naukę i technologię, edukację, kulturę¹ i zdrowie. Dyplomacja taka uwzględnia konieczność angażowania w prowadzone działania podmiotów niepaństwowych, takich jak organizacje pozarządowe, celebryci czy filantropi, a nawet osoby prywatne (Cooper, Heine, Thakur 2013: 21). W zglobalizowanym świecie istnieje konieczność szukania wspólnych rozwiązań. Często działania dyplomatyczne rozgrywają się na kilku poziomach

¹ Dyplomacja kulturalna stanowi centralny element austriackiej *soft power* i jest wykorzystywana do budowania marki Austrii jako narodu kultury (*Kulturnation*) na świecie. Ze względu na jej specyficzne funkcje i obszerność tematu nie jest obszarem analizy niniejszego opracowania.

(międzynarodowym, narodowym, regionalnym), przenikając się wzajemnie. Obok dyplomacji bilateralnej państwa działają poprzez dyplomację wielostronną, definiowaną jako praktyka angażowania więcej niż dwóch narodów w dyplomatyczne rozwiązanie problemów międzynarodowych. Służą temu uniwersalne fora, takie jak Zgromadzenie Ogólne ONZ czy konferencje międzynarodowe (Mahbubani 2013: 248).

Nadanie priorytetu multilateralnej polityce zagranicznej jest typowym zabiegiem w polityce małych (wysoko rozwiniętych) państw (Kramer 2006: 808). Austria jako jeden z najbogatszych państw świata, z dużym potencjałem gospodarczym i technologicznym oraz świadomymi politycznie obywatelami, posiada polityczne ambicje współkształtowania polityki międzynarodowej (Kisztełńska-Węgrzyńska 2016:281). Od początku ukonstytuowania się jej powojennej państwowości jako państwo neutralne, Wiedeń jednoznacznie związany był z systemem pluralistycznym (Popławski 2013: 542). W grudniu 1955 r. Austria została członkiem ONZ, w 1956 r. przystąpiła do Rady Europy, a w 1960 r. Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu (*EFTA*) (Gärtner 2015: 2). Polityka „aktywnej neutralności” skutkowałą przyciąganiem do Wiednia wpływowych organizacji międzynarodowych, w tym Międzynarodowej Agencji Energii Atomowej (*IAEO*), Organizacji Krajów Produkujących Ropę Naftową (*OPEC*). W 1966 r. Zgromadzenie Ogólne ONZ podjęło decyzję o utworzeniu nowo powstałej Organizacji Rozwoju Przemysłowego ONZ (*UNIDO*) w Wiedniu. W 1967 r. stolica Austrii stała się trzecią siedzibą ONZ (Kramer 2017: 2). Obecnie mieści się tam około 20 organizacji ONZ. Największe jest Biuro ONZ ds. Narkotyków i Przystępczości (*UNODC*), ONZ ds. Rozwoju Przemysłowego (*UNIDO*) oraz Międzynarodowa Agencja Energii Atomowej (*MAEA*). Ponadto w Wiedniu działa Biuro ONZ ds. Narkotyków i Przystępczości (*UNODC*), ds. Przestrzeni Kosmicznej (*UNOOSA*) i Międzynarodowego Prawa Handlowego (*UNCITRAL*) oraz międzynarodowe organizacje takie jak Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (*OSZE*), Międzynarodowa Akademia Antykorupcyjna (*IACA*) oraz konferencja międzynarodowych, akredytowanych przy ONZ organizacji pozarządowych (UN, 2020: 22). Lokalizacja tak ważnych instytucji sprawia, że Wiedeń ma ambicję odgrywania znaczącej roli w międzynarodowej strukturze bezpieczeństwa, zaś jako siedziba ONZ w Unii Europejskiej chce odgrywać rolę pomostu pomiędzy ONZ a UE (BMeiA 2006: IV). Działalność wobec państw ALK stanowi duże wyzwanie dla państw europejskich.

Region Ameryki Łacińskiej i Karaibów to ogromny i zróżnicowany obszar, obejmujący 33 państwa. Atutem regionu jest jego potencjał ludnościowy z korzystną strukturą wiekową ludności – o największym po Afryce odsetku ludności w wieku przedprodukcyjnym oraz bogate zasoby surowców materialnych oraz energetycznych (Chwiej 2015: 7). Ponadto region obfituje w tzw. czystą energię, pochodzącą z odnawialnych źródeł (tamże: 10), taką jak energia słoneczna, wiatrowa, geotermalna czy biomasa (Pereira 2017: 1). Według Banku Światowego większość państw regionu klasyfikuje się jako państwa o niższym średnim (*low middle-income countries*) bądź wyższym średnim dochodzie (*upper middle-income countries*) (Ruano 2018: 15). Do największych gospodarek światowych w regionie należą Brazylia, Argentyna

i Chile. Brazylia, Meksyk i Argentyna należą do grupy państw G-20; Chile, Meksyk, Kolumbia (od 2020 r.) do *OECD*. Państwa ALK odgrywają również ważną rolę w instytucjach ONZ, co stwarza dogodne pole współpracy w takich obszarach, jak kwestie zmiany klimatu czy Agendy 2030 (Mogherini 2017). Za główne przeszkody w rozwoju regionu uznaje się obok dużego stopnia korupcji, niezwykle wysoki poziom przemocy i zbrojnej przestępczości, w tym handel narkotykami (Hinz 2015: 14).

Rok 2006 stanowi pod wieloma względami istotną cezurę w polityce Austrii. Był trzecim z kolei rokiem, w którym nastąpiła wyraźna poprawa wewnętrznych warunków ekonomicznych i politycznych. Pozytywne zmiany zaszły również w jej bezpośrednim sąsiedztwie (duże rozszerzenie UE w 2004 r.) wzmacniające poczucie regionalnego bezpieczeństwa. Wydarzenia na świecie: atak terrorystyczny 11 września 2001 r. oraz ataki terrorystyczne w Madrycie (2004 r.) i w Londynie (2005 r.) wymusiły na społeczności międzynarodowej konieczność wypracowania nowych mechanizmów bezpieczeństwa, skierowanych na rozwiązania globalne. Austriacka prezydencja UE skorzystała z okazji, aby zgromadzić UE, jej państwa członkowskie i kraje sąsiadujące, a także Federację Rosyjską i Stany Zjednoczone Ameryki w charakterze obserwatorów (EU: Vienna Declaration on Security Partnership). Wiedeń stał się platformą wielkich spotkań – do najważniejszych należało 5 szczytów z krajami trzecimi (Rosją, Kanadą, USA, Japonią oraz ALK).

DYPLOMACJA AUSTRII NA FORUM UE-ALK

Działalność Austrii w ramach polityki unijnej dobrze odzwierciedla charakter wzajemnych relacji regionów. Z większością państw ALK i ugrupowaniami integracyjnymi łączą Unię obecnie porozumienia o wolnym handlu i umowy stowarzyszeniowe nowej generacji oparte na trzech filarach: dialogu politycznym (regularne spotkania na wysokich szczeblach) zawierające klauzulę demokratyczną, współpracy ekonomicznej opartej na umowach o wolnym handlu oraz ochronie i promocji inwestycji oraz współpracy na rzecz rozwoju (Hinz 2015: 22, Ruano 2018: 11). Podstawą działania na rzecz ożywienia partnerstwa strategicznego jest przekonanie, że Ameryka Łacińska to bliski i naturalny sojusznik UE, łączy je wspólna historia i kultura (Ferrero-Waldner 2006).

Organizowany przez Austrię szczyt UE-ALK był czwartym spotkaniem w ustanowionej w 1999 r. formule. Od czasu deklaracji w Rio de Janeiro z czerwca 1999 r. przyjęto koncepcję „strategicznego partnerstwa” jako wzór układania relacji pomiędzy Europą a ALK (Maihold 2008: 151). W trakcie szczytu w Wiedniu w 2006 r. widoczne były problemy przyjętej formuły współpracy biregionalnej. UE wystąpiła jako spójny blok, natomiast region ALK charakteryzował się dużą różnorodnością koncepcji, od neoliberalnych po skrajnie lewicowe, jak w przypadku radykalizujących się rządów w Wenezueli. Powołana przez Hugo Cháveza i Fidela Castro Alternatywa Boliwariańska na rzecz Narodów Naszej Ameryki, przemianowana później na Sojusz Boliwariański na rzecz Narodów Naszej Ameryki (*ALBA*) (Hinz 2015: 18)

(z Boliwią, Ekwadorem, Nikaraguą i kilkoma innymi krajami karaibskimi) miała służyć jako alternatywny projekt integracji. Propagandowo wykorzystywano hasła walki z „imperializmem amerykańskim” zaś wolny handel przedstawiono jako „narzędzie ucisku” (Ruano 2018: 1). Pomimo widocznych trudności w realizacji biregionalnej formuły, wyrażano nadzieję na poszerzanie wzajemnej współpracy. Nawiązano bezpośrednio do dokumentu końcowego szczytu EU-ALK z maja 2004 r., w meksykańskim mieście Guadalajara, gdzie opracowano strategię współpracy, mającej tworzyć filary wielostronnego systemu zasadzonego na efektywnym multilateralizmie, opartym na bazie prawa narodów i silnych międzynarodowych instytucjach, z ONZ w centrum. Nacisk na „stosunki między blokami” jako instrument europejskiej polityki zagranicznej odpowiadał schematowi działania UE, która chciała służyć jako wzór dla innych regionów świata (Maihold 2008: 143-144). Wierzono, że taka formuła współpracy korzystnie wpłynie na regionalną integrację w ALK, a ta na bezpieczeństwo i rozwój całego regionu (Ferrero-Waldner 2015: 4). Wyrazem zainteresowania Austrii sprawami regionu ALK było zaangażowanie byłej minister spraw zagranicznej Austrii, a ówczesnej Komisarz ds. stosunków zewnętrznych i Europejskiej Polityki Sąsiedztwa, Benity Ferrero-Waldner (Ferrero-Waldner 2006). W nawiązaniu do zbliżającego się szczytu, w grudniu 2005 r., europejska komisarz opublikowała dokument KOM(2005)636, w którym ponownie wyrażono stanowisko, że Ameryka Łacińska znajduje się w gronie najważniejszych partnerów UE, gdyż wykazuje to samo zaangażowanie na rzecz poszanowania praw człowieka, demokracji i multilateralizmu. Zawarcie układu o stowarzyszeniu z subregionami (*Mercosur*, Wspólnota Andyjska oraz państwa Ameryki Środkowej) i podpisanie umowy o partnerstwie gospodarczym z krajami Karaibów miało oznaczać zamknięcie pewnego cyklu wzajemnych relacji (Komisja Wspólnot Europejskich 2005: 3).

Austria jako gospodarz IV szczytu była szczególnie zainteresowana bardziej efektywną współpracą z regionem Karaibów oraz Ameryką Środkową (BMeiA 2006a). Już w 1998 r., w trakcie swojej pierwszej unijnej prezydencji, brała czynny udział w kształtowaniu nowej umowy z państwami Afryki, Karaibów i Pacyfiku. W porównaniu z ostatnią umową z Lomé, podpisana w czerwcu 2000 r. umowa z Cotonou miała w przekonaniu austriackich polityków wzmocnić polityczny wymiar pomocy rozwojowej. W razie korupcji czy naruszeń praw człowieka przewidziano konsultacje i negocjacje. Ponadto Austria zabiegała o przyjęcie zapisów w sprawie ograniczenia ubóstwa jako głównego celu i specjalne traktowanie najsłabiej rozwiniętych państw. Dzięki wzmocnieniu politycznego dialogu, włączeniu podmiotów niepaństwowych, zasad zróżnicowania regionalnego, wzmocnienia sektora prywatnego, wyraźnego odniesienia do *fair trade* i reformy instrumentów współpracy na rzecz rozwoju, umowa uchodziła za nowoczesny, kompleksowy instrument współpracy Północ-Południe (BMeiA 2000: 150)². W ramach przygotowań do wiedeńskiego szczytu zwolennicy współpracy na rzecz rozwoju z krajów Ameryki Środkowej dyskutowali z przedstawicielami UE o nowych sposobach współpracy i wsparcia. Na IV szczycie UE-ALK

² Opinie dotyczące nowej jakości umowy są podzielone, por. Mleczek (2002).

przyjęto wspólny plan działania na rzecz większej skuteczności współpracy dla rozwoju regionu Ameryki Środkowej (*OEZA-Bericht...* 2006).

Inicjatywą prezydencji austriackiej była organizacja w Wiedniu w 2006 r. szczytu biznesowego, pierwszego tego rodzaju w kontekście stosunków UE-ALK (Ferrero-Waldner 2006a). Ferrero-Waldner, austriacka polityk znana z działalności politycznej jako Komisarz ds. stosunków zewnętrznych i Europejskiej Polityki Sąsiedztwa podkreślała w kontekście rozwoju relacji z *Mercosurem*, a w szczególności z Brazylią, wagę współpracy w dziedzinie nowych technologii, badań, szkolnictwa wyższego oraz udziału przemysłu w negocjacjach. Zwraçała uwagę na brak silnego, dobrze zorganizowanego lobby sektora prywatnego po stronie *Mercosur*, konieczność większego otwarcia ich gospodarek na procesy liberalizacyjne oraz lepszych gwarancji prawnych dla inwestycji (Ferrero-Waldner 2005: 1-5). Aspekt współpracy gospodarczej w regionie Austria realizuje również w wymiarze bilateralnym. Alpejska republika aktywnie wspiera swoich przedsiębiorców w podejmowaniu międzynarodowych wyzwań za pomocą merytorycznego wsparcia na miejscu poprzez rozmieszczone na całym świecie Austriackie Izby Handlowe oraz biura *Advantage Austria* (Wydziały Handlowe austriackich ambasad). Ze względu na wzrastającą wagę rynku państw ALK Austria zainicjowała ofensywę umiędzynarodowiania tzw. *go international* również w tym regionie, odnosząc spore sukcesy w Brazylii (BMeiA 2010), będącej największym partnerem gospodarczym Austrii i UE w Ameryce Łacińskiej. Austria przykłada dużą wagę do regulacji stosunków w zakresie ochrony inwestycji i unikania podwójnego opodatkowania (takie umowy podpisała z kilkoma państwami ALK, umowa z Argentyną nie weszła jeszcze w życie (Gehr 2021). Austria łączy rozwój gospodarczy z innowacyjnością. Od 2011 r. jednym z kluczowych celów strategicznych *FTI* (*Förderung von Forschungs-, Technologie- und Innovationsprojekte*) jest program *Der Weg zum Innovation Leader*, od 2013 r. jej program zatytułowany *Beyond Europe Strategie* jest skierowany na pozaeuropejskich partnerów. Rozwój relacji gospodarczych i naukowych jest traktowany jako wsparcie procesów politycznych. Dobrym przykładem takiej praktyki była prowadzona w tamtym okresie dyplomacja prezydenta Austrii, Heinza Fischera. W jego podróżach zagranicznych towarzyszyły mu zwykle duże delegacje biznesowe.

OFICJALNE WIZYTY NA WYSOKIM SZCZEBLU NA PRZYKŁADZIE DYPLOMACJI HEINZA FISCHERA

Austria opiera swoje zaangażowanie w ALK na Strategii Unii Europejskiej wobec Ameryki Łacińskiej, zakładającej intensyfikację wielopoziomowych relacji, przy jednoczesnym indywidualnym podejściu do danego państwa (Österreichisches Parlament 2021). Zgodnie ze stanowiskiem UE, Austria opowiada się za włączeniem krajów latynoamerykańskich w międzynarodowe struktury, podobnie jak Unia widzi potrzebę rozpoczęcia akcesji do OECD zainteresowanych krajów ALK (Argentyny, Brazylii, Peru). Swoje bilateralne kontakty z państwami ALK Austria opiera na

mechanizmie konsultacji politycznych na wysokim szczeblu. Z takimi państwami, jak Brazylia, Argentyna, Meksyk i Peru konsultacje odbywają się regularnie (Österreichisches Parlament 2021). Do rozwoju wzajemnych relacji wykorzystywane są wspólne międzynarodowe spotkania. W badanym okresie doszło do intensyfikacji relacji na wysokim szczeblu dzięki aktywności Heinza Fischera, w kadencjach 2004-2010 oraz 2010-2016 prezydenta Austrii, a wcześniej wiceprzewodniczącego Socjaldemokratycznej Partii Austrii (*SPÖ*) oraz Socjaldemokratycznej Partii Europy (*SPE*) (Fischer 2021). W czasie dwóch kadencji był bardzo aktywny na arenie międzynarodowej, odbył 200 podróży zagranicznych i przyjął około 450 zagranicznych gości (APA 2016). W trakcie sprawowania prezydentury Fischer opowiadał się za kontynuowaniem projektów służących wzmocnieniu praw człowieka, porozumień w sprawie rozbrojenia i nierozprzestrzeniania broni. W kontekście polityki rozwoju apelował za *UN-Energy* o zwiększenie zainteresowania energią, jako narzędziem służącym osiągnięciu milenijnych celów (Fischer 2005: 3) oraz promował powstałą w Wiedniu Akademię Antykorupcyjną (Fischer 2013). Dyplomacja zagraniczna Fischera obejmująca region ALK rozpoczęła się od wizyty w Meksyku w 2005 r. (APA 2005). Jego wyprawa do Brazylii we wrześniu 2005 r. była pierwszą oficjalną wizytą austriackiego prezydenta w Ameryce Południowej (Governo Federal 2021). Jako głowa państwa-gospodarza międzynarodowej konferencji w Wiedniu w 2006 r. miał okazję do spotkań z politycznymi odpowiednikami z państw ALK, w tym szczególnie uroczyste z prezydentem Meksyku (Vicent Fox Quesada), Chile (Michelle Bachelet) i Brazylii (Luzia Inácio da Silva Luli). W ramach IV szczytu odbył spotkania robocze z prezydentami Boliwii (Evo Moralesem), Ekwadoru (Alfredo Palacio), Nikaragui (Enrique Bolaños), Urugwaju (Tabaré Ramón Vázquez) i Wenezueli (Hugo Chávez) (BMeiA 2006). W grudniu 2012 r. oficjalne wizyty zaprowadziły go do Argentyny i Chile. W Chile odwiedził Europejskie Obserwatorium Południowe (*ESO*). Austria jest członkiem *ESO* od 2009 r. W pracy obserwatorium zaangażowani są zarówno austriaccy naukowcy, jak również austriacki przemysł, który bierze udział w budowie *E-ELT* (ekstremalnie wielkiego teleskopu) (Austrian Involvement with *ESO* 2014). Celem podróży Fischera w 2015 r. była Boliwia. Boliwijski przywódca „w geście wdzięczności za umożliwienie lądowania w Wiedniu”³ (APA 2015) uhonorował austriackiego prezydenta orderem *Condor de los Andes en el grado de Gran Collar*, najwyższego wyróżnienia udzielanego przez państwo boliwijskie (*Ley 1762... 1997*). Do praktycznych wymiarów spotkań należały wspólne projekty w sektorze infrastruktury. Fischer mógł naocznie przekonać się o powodzeniu inwestycji austriackiego producenta kolei liniowej *Vorarlberger Seilbahn-*

³ W toku afery podsłuchowej (*US-Whistleblower*) boliwijski prezydent Evo Morales zaproponował w 2013 r. byłemu pracownikowi służ specjalnych USA Edwardowi Snowdenowi azyl polityczny. Ponieważ zaistniało podejrzenie, że chroniący się w Rosji Snowden znajduje się na pokładzie samolotu, Francja, Portugalia, Hiszpania, Włochy odmówiły Boliwii prawa do przelotu, zmuszając Moralesa do lądowania w Wiedniu, gdzie miały miejsce rozmowy z austriackim prezydentem, Heinzem Fischerem i ministrem spraw zagranicznych Michaeliem Spindeleggerem (Winter 2019: 59-60).

hersteller Doppelmayr, która w 2012 r. otrzymała kontrakt na budowę największej na świecie kolejki liniowej w La Paz (WKO 2020). W marcu 2016 r. Heinz Fischer odwiedził Kubę i Kolumbię. Był trzecią głową państwa europejskiego (po francuskim prezydencie François Hollande i włoskim Matteo Renzi) odwiedzającą Hawanę po odmrożeniu relacji amerykańsko-kubańskich w 2014 r. W czasie swojej wizyty w Kolumbii, Fischer, jako pierwszy prezydent Austrii odwiedzający ten kraj, wyraził poparcie dla rozmów pokojowych, co miało szczególne znaczenie w kontekście wypracowywanego porozumienia. W tym kontekście Santos dziękował za „świetny moment”, w którym odbyło się spotkanie (AP 2016). Fischer uczestniczył w uroczystości otwarcia ambasady w Kolumbii. Zgodnie z inicjatywą ówczesnego ministra spraw zagranicznych Austrii, Sebastiana Kurza, ambasada z Wenezueli została przeniesiona do Kolumbii i miała w przyszłości pełnić funkcję regionalnego centrum dyplomacji Austrii (Neuausrichtung des Vertretungsnetzes des BMeiA 2015). Kolumbia przedstawiała wizytę austriackich polityków w kontekście rozwoju współpracy gospodarczej, starań Santosa o przystąpienie Kolumbii do *OCED*, działań zmierzających do poprawy sytuacji energetycznej kraju oraz starań o poparcie rządu i parlamentu Austrii dla ratyfikacji umowy handlowej z Unią Europejską. W trakcie spotkania podpisano wspólną deklarację intencji w sprawie przekazywania osób skazanych (Ministerio de Relaciones Exteriores de Colombia 2016).

Kolejnym etapem pogłębienia wzajemnej współpracy pomiędzy Austrią a Kolumbią była wizyta Juana Santosa w Wiedniu, stanowiąca istotny punkt jego europejskiej podróży. Prezydent Kolumbii i laureat przyznanej w grudniu 2016 r. Pokojowej Nagrody Nobla spotkał się ze swoim odpowiednikiem, następcą Heinza Fischera na stanowisku prezydenta, Alexandrem Van der Bellen oraz austriackim kanclerzem Sebastianem Kurzem. Wśród wielu umów dwustronnych podpisano porozumienia o współpracy w dziedzinie energii odnawialnej, porozumienie o wyeliminowaniu podwójnego opodatkowania, rozszerzono powiązania handlowe i biznesowe, szczególnie w zakresie rolnictwa i biotechnologii w obszarach priorytetowych w okresie pokonfliktowym. Rozmowy dotyczyły wzmocnienia współpracy kulturalnej i gospodarczej. Rozmawiano o zmianach klimatycznych i światowym problemie narkotykowym (APA 2018, *Colombia y Austria firman...* 2018, EFE 2018, Ministerio de Relaciones Exteriores de Colombia 2018). Kolumbia podkreśliła znaczenie Austrii w pozyskiwaniu funduszy w dziedzinie rolnictwa, bioróżnorodności i środowiska oraz liczyła na pozytywny wynik głosowania w austriackim parlamencie nad ratyfikacją umowy handlowej pomiędzy UE a Kolumbią, Peru i Ekwadorem (Ministerio de Relaciones Exteriores de Colombia 2018).

W relacjach kolumbijsko-austriackich wyraźnie zaznaczyły się główne punkty polityki Wiednia wobec ALK, w zakresie realizacji międzynarodowych zobowiązań zrównoważonego rozwoju, ze szczególnym uwzględnieniem kwestii energii. Austria uchodzi za zręcznego gracza w pozyskiwaniu funduszy na realizację zobowiązań energetycznych wewnątrz kraju, jak i globalnie. Jednym z instrumentów polityki zagranicznej, nakierowanej na osiągnięcie celów milenijnych i Agendy 2030 jest austriacka pomoc rozwojowa realizowana na wielu poziomach.

AUSTRIACKA POMOC NA RZECZ ROZWOJU WOBEC REGIONU ALK

Austriacka Współpraca na Rzecz Rozwoju jest uznawana za znaczący filar wspierający politykę zagraniczną. Do jej głównych celów należy ograniczanie ubóstwa, zapobieganie konfliktom, bezpieczeństwo, tworzenie struktur prawno państwowych oraz zrównoważone wykorzystywanie zasobów naturalnych. Podstawą działalności jest trzyletni program, realizowany w ramach konkretnych projektów, w których uczestniczą często organizacje pozarządowe oraz partnerzy ze wspieranych krajów (BMeiA). Austriacka polityka rozwojowa została ukształtowana w ramach międzynarodowych zobowiązań ONZ, Komitet Pomocy Rozwojowej *DAC OECD* (od 1965 r.) i UE (od 1995). Wszystkie trzy organizacje wydają rekomendacje i zalecenia, do których Austria jest formalnie zobligowana (Humer 2013: 14). UE utrzymywała wysoki poziom współpracy z państwami latynoamerykańskimi o średnim i niskim dochodzie. Największym odbiorcą pomocy Unii była w latach 2007-2013 Boliwia. Ponadto Europa aktywnie wspierała Haiti, Paragwaj oraz kraje Ameryki Środkowej, w tym szczególnie Nikaragwę, Salwador, Gwatemalę i Honduras (Hinz 2015: 22). Austria zgodnie z polityką współpracy UE zaczęła dostosowywać się do Milenijnych Celów Rozwoju i wytycznych *DAC OECD*. Zaliczenie większości państw ALK do grupy państw o średnim dochodzie spowodowało przesunięcie funduszy z programów bilateralnych na programy regionalne i tematyczne (Ruano 2018: 39-40).

Austriacka dwustronna pomoc rozwojowa koncentrowała się od 1993 r. przede wszystkim na pięciu kluczowych regionach, obejmujących osiem krajów priorytetowych i 12 krajów współpracy. Pierwszą grupę tworzyła Ameryka Środkowa z Nikaragwą, Kostaryką, Salwadorem i Gwatemalą (BMeiA 2000: 50). W 2007 r. działania w Gwatemali oraz Salwadorze włączone zostały do programu współpracy regionalnej dla Ameryki Środkowej (BMeiA 2007). Określając nie tylko Nikaragwę jako kraj priorytetowy, ale również samą Amerykę Środkową jako priorytetowy region, Austria wspierała procesy integracji społecznej i gospodarczej w Ameryce Środkowej. Warunkiem udzielenia pomocy było zaangażowanie lokalnego partnera i koordynacja ze strony krajowych agencji rządowych, ważną rolę odegrały liczne formy współpracy w ramach projektów południe-południe (Bertrams 2018: 14). W sprawozdaniu Federalnego Ministerstwa Spraw Europejskich i Międzynarodowych z 2011 r. podjęto decyzję o zaprzestaniu współpracy dwustronnej z Nikaragwą, jak również programu regionalnego *SICA (Sistema de la Integración Centroamericana)* do 2013 r. W 2012 r. zaplanowano zamknięcie biura koordynacyjnego w Managui (Bertrams 2018: 18). Od początku 2011 r. bilateralne programy z Nikaragwą i w ogóle regionalne programy w Ameryce Środkowej były przygotowane do przejścia przez lokalne organizacje partnerskie lub innych darczyńców (BMeiA 2013: 252). Austriacka Agencja Rozwoju kontynuuje współpracę z tymi krajami poprzez promowanie współpracy między organizacjami społeczeństwa obywatelskiego i partnerstwami gospodarczymi (BMeiA 2014: 263, ODA-Bericht 2013: 20). Na znaczeniu zyskały możliwości pomocy finansowej. W relacjach dwustron-

nych wykorzystywane są instrumenty założonego w 2008 r. Austriackiego Banku Rozwoju (*Österreichische Entwicklungsbank (OeEB)*), będącego własnością *Österreichische Kontrollbank (OeKB)*. Do jego zadań należy umożliwienie długoterminowego finansowania projektów prywatnych przedsiębiorstw w krajach rozwijających się i w rynkach wschodzących. W kontekście regionu takie wsparcie okazało się skuteczne w sfinansowaniu projektów zaopatrzenia w wodę w Nikaragui, budowę elektrowni przepływowej w Hondurasie czy budowie terminalu portowego Láyaro Cárdenas w Meksyku. Kolejnym narzędziem finansowego wsparcia są pożyczki uprzywilejowane (*Soft Loan*), udzielane w imieniu Federalnego Ministerstwa Finansów (*BMF*) za pośrednictwem *OeKB*. Nacisk położony jest na projekty infrastrukturalne w tak ważnych sektorach jak woda, kontrola katastrof czy edukacja. Pożyczki uprzywilejowane charakteryzują się niskim oprocentowaniem, długimi terminami i okresami bez spłaty (OEKB 2021). Projekty realizowane przez austriackie firmy muszą służyć celom zrównoważonego rozwoju, przynosić w mniej rozwiniętych krajach korzyść ogółowi społeczeństwa oraz być w przynajmniej 50% realizowane przez austriackiego partnera. Austria utworzyła niezależny od *DAC OECD* ranking państw, dzięki czemu państwa tradycyjnie objęte jej polityką rozwojową mogły kwalifikować się jako potencjalni odbiorcy tego typu wsparcia.

W porównaniu z innymi regionami świata, obszar ALK jest w najmniejszym stopniu objęty dwustronną pomocą rozwojową ze strony Austrii. Dla przykładu, w 2006 r. tylko 13% środków *OEZA* – Austriackiej Współpracy na rzecz Rozwoju było przeznaczonych dla Ameryki, z czego przeważająca większość – ponad 11% – do Ameryki Środkowej (dla porównania ok. 21% trafiło do Europy Południowo-Wschodniej, a 42% do Afryki) (ADA-Geschäftsbericht 2006). Dziesięć lat później udział pomocy przeznaczanej dla regionu ALK zmniejszył się do 3%. Obok utrzymującej się znacznej pomocy w kierunku Afryki, na znaczeniu zyskał region Azji (27%) (ADA-Geschäftsbericht 2018).

Na znaczeniu zyskuje pomoc rozwojowa prowadzona przez *OEZA* za pośrednictwem organizacji pozarządowych, promująca projekty i programy dostosowane do ochrony i upowszechniania praw dziecka (m.in. zapobieganie przemocy wobec dzieci w Nikaragui, Gwatemali, Salwadorze), nastawione na kształcenie podstawowe czy wzmacnianie rodzin (BMeiA 2013: 216-217). Austriackie organizacje pozarządowe wspierają m.in. organizację broniącą praw kobiet *MIRIAM Verein zur intellektuellen Förderung von Frauen* (od 1989 w Nikaragui, od 1996 r. w Gwatemali), program *APPEAR (Hochschulkooperationsprogramm/Austrian Partnership Programme in Higher Education and Research for Development)* wspierający kształcenie i badania (Bertrams 2018: 31), program *CHICA Austria*, stowarzyszenie koordynujące od 2009 r. współpracę z Nikaraguą celem poprawy warunków życia osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji w Ameryce Środkowej (Freiwilligenweb 2021). Austria jest aktywna również w międzynarodowych projektach pomocy krajom ALK. We współpracy z jedenastoma organizacjami międzynarodowymi i komitetami solidarnościowymi *Guatemala Solidarität Österreich*, uczestniczy w *ACOGUATE*, projekcie międzynarodowego wsparcia i monitorowania praw człowieka w Gwatemali

(ACOGUATE 2019). Pomoc rozwojowa Austrii nie ogranicza się jedynie do regionu Ameryki Środkowej. W ramach organizacji dachowej *HORIZONT 3000*, zrzeszającej katolickie organizacje *non-profit*, realizowane są projekty *Dreikönigsaktion. Hilfswerk der Katholischen Jungeschar*, skoncentrowane na poprawie sytuacji najuboższych w Boliwii, Brazylii, Kolumbii oraz Peru (DKA 2017). Za przykład może posłużyć inicjatywa w Boliwii, w mieście El Alto. Organizacja wspiera bezdomne dzieci i młodzież, narażone na przemoc fizyczną i seksualną (DKA 2021). W ramach międzynarodowej współpracy Austria działa w sieci założonego we Frankfurcie Sojuszu Klimatycznego (*Klimabündnis Österreich*). Sojusz jest aktywny w każdym kraju związkowym. Od początku lat 90. XX w. Wiedeń wspiera ludność rdzenną w regionie rzeki Rio Negro (odnotowano już sukces w postaci państwowego uznania 122 tys. km² za terytorium rdzenne). Wspieranie partnerów wśród ludności rdzennej jest postrzegane jako część akcji ochrony lasu deszczowego. Współpraca obejmuje konkretne przedsięwzięcia w zakresie kształcenia, ochrony środowiska czy upraw ekologicznych, promuje samorządność terytorialną organizacji tubylczych i afrokolumbijskich (Klima-Bündnis 2021, BMNiT 2019: 181).

Pomoc rozwojowa Austrii wspiera państwa i regiony w ramach międzynarodowej pomocy humanitarnej kierując się w swoich działaniach wytycznymi UE, *DAC OECD*, międzynarodowych konwencji humanitarnych oraz zasad inicjatywy *Good Humanitarian Donorship-Initiative* (OEZA 2007). Austria brała czynny udział w pomocy dla Haiti po trzęsieniu ziemi w 2010 r. i powodzi w 2012 r. Od 2018 r. główne fundusze pomocy humanitarnej skierowanej do regionu ALK dotyczą pomocy i wsparcia ludności cierpiącej w wyniku kryzysu gospodarczego i humanitarnego w Wenezueli. Za pośrednictwem Austriackiego Czerwonego Krzyża i *UNHCR* przekazywana jest pomoc dla Wenezuelczyków, w tym uciekinierów i migrantów przekraczających granicę z Kolumbią (ADA 2020).

Obok priorytetowych krajów i regionów w programie trzyletnim określany jest również zakres tematyczny. Austria koncentruje się na programach i projektach celujących w zmniejszanie ubóstwa, pokój, zapobieganie kryzysom, środowisko, zasoby naturalne, rozwój obszarów wiejskich, energię oraz rozwój sektora prywatnego (Humer 2013: 29). W podejściu tematycznym na znaczeniu zyskały przedsięwzięcia dotyczące szeroko rozumianej tematyki energetycznej.

DYPLOMACJA ENERGETYCZNA

Austria stara się pozycjonować Wiedeń jako centrum międzynarodowej dyplomacji energetycznej. Umiejscowienie w Wiedniu organizacji działających w sferze energii uczyniło z niego nieoficjalną „stolicą energetyczną”. Austria posiada wiedzę i wieloletnie doświadczenie w badaniach, rozwoju technologicznym i wdrażaniu przemysłowym energii odnawialnej. W latach 2007-2010 czterokrotnie zwiększyła środki na badania nad energią, a wysoki poziom finansowania publicznego jest kontynuowany. Na obszarze ALK Austria intensywnie współpracuje z Organizacją Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju Przemysłowego *UNIDO* – agencją ONZ promującą

zrównoważony rozwój przemysłowy w celu zmniejszania ubóstwa i ochrony środowiska. *UNIDO* wdraża projekty dotyczące energii odnawialnej i zaopatrzenia nią obszarów wiejskich oraz koncentruje się na ochronie środowiska w przedsiębiorstwach. Nacisk położony jest na techniki prewencyjne, nie tylko zmierzające do zmniejszania zanieczyszczenia, ale również nakierowane na wykorzystywanie odpadów, które *UNIDO* uważa za zmarnowane zasoby (*UNIDO* 2015).

Zgodna z dążeniem Austrii do traktowania Wiednia jako platformy międzynarodowej dyplomacji energetycznej była podjęta wraz z *UNIDO* inicjatywa tworzenia międzynarodowych centrów energii odnawialnej i efektywności energetycznej (*Globales Netzwerk der Zentren für Erneuerbare Energie und Energieeffizienz*). Inicjatywa wspierała liczne cele zrównoważonego rozwoju (*SDGs*), w tym ochronę zasobów naturalnych i ekosystemów, dostęp ludności do nowoczesnych i przystępnych cenowo usług energetycznych. Projekt wykorzystał formułę partnerstwa południe-południe i współpracę wielostronną. Celem było wsparcie transformacji energetycznej i klimatycznej w krajach rozwijających się (*UN* 2020: 22). Austria bazując na swoim doświadczeniu i wiedzy zobowiązała się do zapewnienia doradztwa oraz wsparcia finansowego w początkowej fazie budowy centrów, pośredniczyła w pozyskiwaniu kontaktów z innymi interesariuszami, takimi jak Komisja Europejska, Bank Światowy czy Międzynarodowa Agencja Energii Odnawialnej (*IRENA*).

Jedno z centrów zainstalowano na Karaibach. W 2014 r. *UNIDO*, rząd Austrii oraz Karaibskie Centrum Zrównoważonej Energii podpisały protokół dotyczący pomocy małym rozwijającym się państwom wyspiarskim (*SIDS*) Afryki, Karaibów, Oceanu Indyjskiej i Pacyfiku. Utworzenie Karaibskiego Centrum na rzecz Energii Odnawialnej i Efektywności Energetycznej (*CREEE*) było motywowane chęcią przeciwdziałania bardzo trudnej sytuacji energetycznej w tamtym regionie. Ponieważ koniunktura energetyczna ma bezpośrednie przełożenie na możliwości rozwoju społeczno-gospodarczego i przemysłowego w regionie Karaibów, poprawa efektywności energetycznej stanowi podstawowy warunek powodzenia przemian strukturalnych na wyspach. Utworzenie *CREEE* jest związane z Programem Energetycznym Sekretariatu Wspólnoty Karaibskiej *CARICOM* oraz Inicjatywą na rzecz Zrównoważonej Energii i Odporności na Klimat (*SIDS DOCK*) (*CREE* 2021). Austriackie wsparcie w regionie Karaibów działa już od dłuższego czasu. Ze względu na częste klęski żywiołowe nawiedzające region, obszar ten należy od 2007 r. do regionów priorytetowych austriackiej pomocy rozwojowej. W celu wspierania integracji regionalnej współpraca odbywa się głównie z *CARICOM*. Austria wspiera Agencję Zarządzania Klęskami Żywiołowymi *CARICOM* (*CDEMA*) i uczestniczy w finansowaniu biura regionalnego ONZ ds. Koordynacji Pomocy Humanitarnej (*UNOCHA*) na Karaibach. Od 2013 r. Wiedeń wspierał Karaibski Program Rozwoju Energii Odnawialnej (*CREDP*) we współpracy z *CARICOM* i *Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit* (*GIZ*) (*BMeiA* 2013: 253).

W Ameryce Środkowej Austria była zaangażowana w Partnerstwo na rzecz Energii i Środowiska w Ameryce Środkowej (*EEP*) wdrożone w 2002 r. przez Finlandię. Finlandia nawiązała bezpośrednią współpracę ze środkowoamerykańską organiza-

cją regionalną *SICA* i jej agencją *CCAD (Comisión Centroamericana de Ambiente y Desarrollo)*. Austria przystąpiła do partnerstwa w 2007 r., a od 2010 r. pozyskano również UE jako darczyńcę. Członkami były odpowiednie ministerstwa energii i środowiska we wszystkich krajach Ameryki Środkowej. Tylko do 2007 r. w Gwatemali wdrożono 20 projektów energetycznych (BMeiA 2007: 270). Ich celem była poprawa dostępu do nowoczesnych, wydajnych i przystępnych cenowo źródeł energii, zwłaszcza dla ludności wiejskiej, mniejszości i kobiet; promocja nowych technologii i możliwości finansowania energii odnawialnej i efektywności energetycznej poprzez badania podstawowe i projekty pilotażowe; budowanie krajowego potencjału i zarządzanie wiedzą w dziedzinie odnawialnych źródeł energii (skuteczne mechanizmy dostępu, finansowania, innowacji itp.) poprzez badania, szkolenia, fora (ADA 2021). Partnerstwo na rzecz energii i środowiska w Ameryce Środkowej (*EEP*) finansowało działania w dziedzinie energii odnawialnej i efektywności energetycznej, zwłaszcza w oddalonych regionach wiejskich. Dotacje wykorzystane zostały m.in. do budowy elektrowni wiatrowych, małych elektrowni wodnych w Nikaragui, zamrażarek zasilanych energią słoneczną w Panamie, ekologicznych pieców dla gospodarstw domowych w Hondurasie oraz podnoszenia świadomości wśród decydentów publicznych i prywatnych (ADA 2021a).

Obok pomocy rozwojowej Austria realizuje projekty za pośrednictwem forów międzynarodowych, w tym w ramach powstałej w 1974 r. Międzynarodowej Agencji Energetycznej (*International Energy Agency/IEA*), powołanej w ramach *OECD*. Austria należy do członków-założycieli tej organizacji. Współpraca z państwami ALK (również tymi, które nie są jej członkami) dotyczy efektywności energetycznej i energii odnawialnej. Austria angażuje się w realizację tego typu przedsięwzięć w Brazylii, Meksyku, Chile, Wenezueli, Kolumbii oraz Argentynie – przede wszystkim zmierzających do poprawy efektywności energetycznej, lepszego wykorzystywania rezerw ropy naftowej czy energii odnawialnej (IEA 2021a). Austria uczestniczyła bądź uczestniczy w większości projektów poświęconych bioenergii. Według stanu na dzień 1 stycznia 2016 r. w *IEA Bioenergy* uczestniczyły 23 państwa, obok Austrii także Australia, Belgia, Brazylia, Kanada, Chorwacja, Dania, Finlandia, Francja, Niemcy, Irlandia, Włochy, Japonia, Korea, Holandia, Nowa Zelandia, Norwegia, RPA, Szwecja, Szwajcaria, Wielka Brytania, Włochy, USA oraz Komisja Europejska (IEA 2017: 4). Brazylia odgrywa istotną rolę jako siedziba utworzonego w ramach implementacji zobowiązań podjętych w sprawie zrównoważonego rozwoju Rio+20 Pierwszego Międzynarodowego Centrum Energii Odnawialnej (*CIBogás-ER*). Centrum jest pierwszym tego typu w Ameryce Łacińskiej i integruje sieć 8 międzynarodowych centrów *UNIDO*. Projekt z *CIBogás* przyniósł austriackiej firmie *Atmove* austriacką nagrodę *SDG*. Doceniono je jako rozwiązanie, które może na skalę światową pomóc obniżyć koszty paliwa dla rolników o 50% i zredukować emisję CO² o 97% (WKO 2017: 6). Projekt to wzorcowy przykład współpracy różnych podmiotów polityki Austrii skierowanej zagranicę. Uczestniczyły w nim oprócz *ADA (Austrian Development Cooperation)*, *go international*, *WKO*, i *Vienna Business Agency*, *BMWF* oraz *FFG (Österreichische Forschungsförderungsgesellschaft/Towarzystwo Wsparcia Nauko-*

wego), które jest własnością Federalnego Ministerstwa Digitalizacji oraz Ministerstwa Ochrony Środowiska, Energii, Mobilności, Innowacji. Podobnie długa była lista reprezentowana przez brazylijskie podmioty *CIBiogas*, *ITAIPU Binacional*, *Fundação Paraque Tecnológico AVL* i *Green Tech Cluster*. Projekt powstał przy naukowym wsparciu uniwersytetów *BOKU* oraz Technicznego Uniwersytetu w Wiedniu (WKO 2017: 2). Komercyjnie firma *Atmove* działa w Brazylii od 2014 r. jako firma brazylijska oraz od 2019 r. jako firma austriacka i może brać udział w europejskich projektach finansowania oraz współpracy z innymi europejskimi firmami (Atmove 2021). Austria starała się pozyskać Brazylię również w ramach koordynowanego z programu Unii Europejskiej Horyzont 2020 międzynarodowego projektu budowy platformy *CD-LINKS*, projektu, który służył wymianie wiedzy na temat zmian klimatycznych i zrównoważonego rozwoju. Celem projektu jest eliminacja ubóstwa energetycznego. Projekt przygotowany został przez *International Institute for Applied System Analysis (IIASA)*, niezależny, międzynarodowy instytut badawczy z krajowymi organizacjami członkowskimi na całym świecie (w tym Brazylii). Austria jest krajem goszczącym *IIASA* (CD-LINKS 2019).

Austria jest tradycyjnie aktywna również w działaniach wspierających finansowanie projektów na miejscu, za pośrednictwem *Industrial Knowledge Bank (IKB)*, innowacyjnego mechanizmu pomocy trójstronnej, stworzonej przez *UNIDO*. Przykładem może być projekt transferu najlepszych praktyk i plan działania celem instalacji i obsługi dehydracji słonecznej w partnerstwie pomiędzy Paragwajem a Austrią (UNIDO 2013: 2). W 2012 r. Austria została wiodącym podmiotem wspierającym fundusz powierniczy Międzyamerykańskiego Banku Rozwoju (*IDB Sustainable Emerging Cities*), czy w 2015 r. wsparła wraz z rządami Szwajcarii, Hiszpanii oraz Fundacji *PepsiCo* projekt dostępu do wody i usług sanitarnych w słabo zaludnionych społecznościach wiejskich w Peru (IDB 2015). Wraz z Organizacją Energetyczną Ameryki Łacińskiej (*OLADE*) zaprojektowała „Program na rzecz efektywności energetycznej Ameryki Łacińskiej i Karaibów – *PALCEE*”. Do krajów-beneficjentów należały Salwador, Nikaragua, Jamajka, Granada, Belize i Dominikana. W okresie 2018-2021 zaplanowano trzecią edycję programu (OLADE 2013, ADA 2021b).

PARADYPLOMACJA

Działalność Austrii na obszarze ALK kierowana jest również bezpośrednio do władz latynoamerykańskich miast. Przykładem budowania takich relacji może być współpraca Wiednia z Fundacją Arnolda Schwarzeneggera R 20. Arnold Alois Schwarzenegger to urodzony w Austrii amerykański aktor, a w latach 2003-2013 gubernator Kalifornii. R 20 (*Regions of Climate Action*) to powstały w 2011 r. ponadnarodowy fundusz klimatyczny, promujący niskoemisyjny i neutralny dla klimatu rozwój gospodarczy regionów na całym świecie, współpracujący z ONZ i innymi organizacjami na rzecz klimatu (np. Fundacją Leonardo DiCaprio, bankami rozwoju). Jego celem jest koordynacja lokalnych władz, firm prywatnych oraz organizacji między-

narodowych na rzecz walki z globalnym ociepleniem, firm z sektora czystych technologii i środowiskiem akademickim. Celem jest wdrożenie inwestycji infrastrukturalnych na szczeblach krajowych, np. samorządów terytorialnych, by przyczynić się do realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju (*SDG*). Inicjatywa R 20 posiada trzy biura działające na obszarze ALK: w Meksyku, Brazylii i na Karaibach. W Austrii organizowany jest corocznie od 2017 r. *Austrian World Summit*, którego celem jest tworzenie sieci polityki, biznesu, finansów z ONZ, organizacjami pozarządowymi, regionami i miastami. W ramach inicjatywy *R20 Brazil, Advantage Austria Sao Paulo* i *E-Cloud Energy* austriackie miasto Aspern Seestadt oraz miast Sao Carlos w Brazylii podpisały umowę partnerską dotyczącą rozwoju inteligentnego miasta w Sao Carlos. Umowa jest wspierana przez ambasadora Brazylii w Austrii i ambasadora Austrii w Brazylii (Schwarzenegger Climate Initiative 2022).

DYPLOMATYCZNE DZIAŁANIA WIEDNIA W SFERZE BUDOWANIA BEZPIECZEŃSTWA GLOBALNEGO

Walka z handlem narkotykami, przestępczością i korupcją

Duże znaczenie w polityce Austrii skierowanej na ALK ma problem produkcji i dystrybucji kokainy. Według Światowego Raportu Narkotykowego *UNODC*, mniej więcej od przełomu XIX/XX w. ponad 90% światowej kokainy było przemycane z subregionu andyjskiego do Ameryki Północnej i Europy. Meksyk, Boliwia, Kolumbia i Peru odpowiadały na początku XXI w. za prawie całą produkcję kokainy na świecie. Austria, bazując na strategiach politycznych UE dotyczących Ameryki Łacińskiej, opowiada się – zgodnie z europejskim stanowiskiem – za taktykami opartymi na „ograniczeniu szkód” lub „rozwoju alternatywnym” (Selleslaghs 2017: 531). W ramach programu *UNODC (International Drug Control Program)* Biura ONZ ds. Narkotyków i Przestępczości, MSZ Austrii przeznaczyło fundusze na uprawy alternatywne w dorzeczach rzek Pichis, Palcazu, Aguaytia i Huallata w Peru (BMeiA 2006: 327). Wdrożony w 1997 r. program w dolnym brzegu rzeki Huallaga doprowadził do całkowitego zaprzestania uprawy kokainy na rzecz uprawy oleju palmowego, kakao i kawy (BMeiA 2007: 323). Jednym z projektów ministerstwa spraw zagranicznych Austrii w współpracy z *UNODC* i rządem Kolumbii jest program pomocy rozwojowej zatytułowany „Kakao zamiast kokainy”, finansowany przez *ADA* (Austriacką Agencję Rozwoju) w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego. Austriacki producent czekolady *Zotter* jest zaangażowany jako parter biznesowy i gwarantuje skup wyprodukowanego kakao. Po 4 latach i licznych niepowodzeniach projekt zakończył się w 2014 r. sukcesem: 234 rodziny z jednego z najbiedniejszych obszarów w północno-zachodniej Kolumbii, w okolicach Choco i Acandí, zamiast kokainy uprawiały ekologiczne kakao (Zotter 2014).

Zaangażowanie Austrii w rozwiązywanie globalnego problemu narkotykowego jest widoczne na linii współpracy UE-*CELAC* w programie współpracy między Ame-

ryką Łacińską, Karaibami i Unią Europejską, *COPOLAD (Executive and Coordination Body – ECB COPOLAD)*, wdrażanej przez *FIIAPP (International and Ibero-American Foundation for Administration and Public Policies)* we współpracy z *ILLA (Istituto Italo-Lation Americano)* (COPOLAD 2021).

Akademia antykorupcyjna

W 2010 r. zainaugurowano działalność Międzynarodowej Akademii Antykorupcyjnej/*Internationale Anti-Corruption Academy (IACA)*. Akademia jest wspólnym przedsięwzięciem Biura ONZ ds. Narkotyków i Przeszłości (*UNODC*), *INTERPOLu*, Europejskiego Urzędu ds. Zwalczenia Nadużyć Finansowych (*OLAF*), Republiki Austrii oraz inne zainteresowanych podmiotów. Siedziba akademii znajduje się w Laxenburg niedaleko Wiednia. Akademia została założona przez 35 członków ONZ, w tym Argentynę, Boliwię, Chile, Meksyk, Panamę oraz Peru. Jej odpowiednikiem na terenie ALK jest Regionalna Akademia Antykorupcyjna dla Ameryki Środkowej i Karaibów w Panamie (*ARAC*). *ARAC* dąży do promowania i rozwijania zdolności sektora publicznego i innych zainteresowanych stron w Ameryce Środkowej i na Karaibach w zakresie zapobiegania, ograniczania i ścigania korupcji. Głównym celem *ARAC* jest wypracowanie interdyscyplinarnego modelu szkoleń, edukacji, badań, tworzenia sieci i dążenia do partnerstwa z obywatelami w walce z korupcją (*UNODC* 2021). Celem inicjatyw jest rozwijanie zdolności sektora publicznego oraz prywatnego w zakresie zapobiegania, ograniczania i ścigania korupcji (*IACA* 2010: 2). W sierpniu 2018 r. *IACA* podpisała z *Ban Ki-moon Centre for Global Citizens* (Centrum Ban Ki-moon dla Obywateli Świata to wspólny projekt byłego przewodniczącego ONZ i Heinza Fischera) protokół ustaleń w sprawie współpracy w globalnej walce z korupcją i wspólnej pracy na rzecz realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju ONZ (*ICEA* 2018). Zgodnie z artykułem VI Umowy w sprawie ustanowienia Międzynarodowej Akademii Antykorupcyjnej jako organizacji międzynarodowej, Akademią kieruje Zarząd składający się z jedenastu członków. Na podstawie powyżej umowy oraz regulaminu wewnętrznego przyjętego w 2012 r. dziewięciu z nich wybieranych jest na zasadzie sprawiedliwego podziału geograficznego spośród pięciu grup państw członkowskich ONZ, z uwzględnieniem ich kwalifikacji i doświadczenia. Dodatkowo Biuro ONZ ds. Narkotyków i Przeszłości *UNODC* oraz Austria mają prawo do wyboru po jednym przedstawicielu. 6-letnia kadencja może ulec jednorazowej reelekcji.

Dyplomacja nuklearna

Austria przyczynia się do znacznego postępu w odchodzeniu od broni jądrowej na świecie. W Wiedniu zlokalizowane są liczne organizacje odpowiedzialne za kontrolę zbrojeń, jak Międzynarodowa Agencja Energii Atomowej (*IAEO*), Wiedeńskie Centrum Rozbrojenia i Nonprolifracji (*VCDNP*), *Preparatory Commission*

for the Comprehensive Nuclear-Test-Ban Treaty Organization (CTBTO). Austriacki sprzeciw wobec broni atomowej sięga lat 70. XX w., gdy osiągnął kulminację w ustawie *Atomsperrgesetz* z 1978 r. zakazującej w Austrii korzystania z energii atomowej oraz w federalnej ustawie konstytucyjnej o Austrii wolnej od broni jądrowej z 1999 r., zgodnie z którą broń jądrowa nie może być produkowana, przechowywana, testowana czy używana na terenie Austrii (*Bundesverfassungsgesetz für ein atomfreies Österreich* 1999). Na początku XXI w. pojawiły się mocniejsze akcenty konieczności umiędzynarodowienia polityki Austrii w zakresie ochrony przed atomem. W programach rządowych podkreślono konieczność prowadzenia aktywnej polityki pośrednika w międzynarodowym dialogu (*pro-aktive Amtssitzpolitik*) oraz współpracy na rzecz całkowitego rozbrojenia ze wszystkich rodzajów broni jądrowej (2008), kontynuowanie działań dotyczących inicjatyw rozbrojeniowych, kontroli zbrojeń, nierozprzestrzeniania broni masowego rażenia oraz „świata bez broni nuklearnej” (Regierungsprogramm 2008-2013 oraz 2013, 2017, 2020). Przyjęta w 2013 r. większością głosów (SPÖ, ÖVP, FPÖ oraz Team Stronach) rezolucja w sprawie austriackiej strategii bezpieczeństwa potwierdziła status neutralności Austrii oraz konieczność wzmacniania ONZ jako instrumentu służącego rozwiązywaniu globalnych problemów XXI w., aktywnego uczestnictwa w międzynarodowych wysiłkach na rzecz kontroli zbrojeń i rozbrojenia oraz inicjatyw zmierzających do zakazania broni o masowym rażeniu (BMI 2013, Bundeskanzleramt 2013).

Austria potępia znaczne inwestycje w broń jądrową i jej ciągłą modernizację. Aktywnie wykorzystuje fora międzynarodowe celem przekazania swojej wizji rozbrojenia jądrowego i wezwania państw do wypełniania zobowiązań wynikających z artykułu VI Traktatu o nierozprzestrzenianiu broni jądrowej z 1968 r. Współpracą w tej dziedzinie zainteresowane są państwa ALK. Historycznie jest to region bardzo aktywny w kwestiach rozbrojenia i nieprolifracji. Wszystkie państwa ALK są sygnatariuszami Traktatu o zakazie broni jądrowej w Ameryce Łacińskiej i na Karaibach z 1967 r., znanego jako Traktat z Tlatelolco. W Meksyku znajduje się siedziba *OPENAL* (Agencja ds. Zakazu Broni Nuklearnej), międzynarodowej organizacji, zrzeszającej 33 państwa ALK. W 2011 r. regionowi udało się zjednoczyć jako Wspólnota Państw Ameryki Łacińskiej i Karaibów (*CELAC*). Blok ten – mimo wielu różnic pomiędzy poszczególnymi państwami – skoordynował swoją działalność, silnie oddziałując na poparcie działań zmierzających do zakazu broni jądrowej (Umaña 2018: 296).

Przyjęcie w 2017 r. Traktatu o zakazie broni jądrowej (*Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons*) było możliwe dzięki rozwojowi inicjatywy humanitarnej. Po raz pierwszy kwestie humanitarne znalazły się w oficjalnym dokumencie końcowym Konferencji ds. Rozbrojenia w 2010 r. dzięki aktywności przewodniczącego Międzynarodowej Komisji Czerwonego Krzyża, wspieranego przez dyplomatów Austrii i Szwajcarii (Gibbons 2019). Kolejnym krokiem było utworzenie nowego forum dyplomatycznego w sprawie rozbrojenia jądrowego. Na sesji Pierwszego Komitetu Zgromadzenia Ogólnego ONZ w 2011 r. delegacje austriacka, meksykańska i norweska ogłosiły, że w razie braku konkretnych osiągnięć Konferencji Rozbrojeniowej

w 2012 r. złożyła rezolucję upoważniającą do ustanowienia nowej grupy roboczej pod auspicjami Zgromadzenia Ogólnego ONZ. Rok później Austria, Meksyk i Norwegia przedłożyły rezolucję w sprawie powołania pierwszej Otwartej Grupy Roboczej (*OEWG/Open-ended Working Group*) do spraw rozbrojenia nuklearnego. Pomimo ostrego sprzeciwu państw posiadających broń jądrową, Zgromadzenie Ogólne ONZ rezolucją 67/56 (*Taking forward multilateral nuclear disarmament negotiations for the achievement and maintenance of a world without nuclear weapons*) zwołało w grudniu 2012 r. Otwartą Grupę Roboczą (OEWG) z propozycją kontynuowania wielostronnych negocjacji w sprawie rozbrojenia jądrowego. Umożliwiło to zwolennikom rozbrojenia dalsze podkreślanie humanitarnych skutków użycia broni jądrowej (Egeland 2019). Po odejściu Norwegii (norweska Partia Pracy przegrała wybory krajowe i powstał konserwatywny rząd koalicyjny) Austria stała się liderem kampanii i wspólnie z Meksykiem odegrała zasadniczą rolę w wypracowaniu traktatu. Oba państwa płaciły za konferencje, Austria pomogła sfinansować udział delegacji z innych państw, które nie mogłyby sobie pozwolić na przyjazd ze względów finansowych (Gibbon 2019). Na pierwszym forum Otwartej Grupy Roboczej w 2013 r. Austria proponowała, by zająć się problemem broni jądrowej jako kwestią humanitarną i kwestią bezpieczeństwa ludzi, zakwestionowała przypisywanie jakiegokolwiek wartości i specjalnego statusu broni jądrowej oraz zaproponowała budowanie partnerstw z wieloma podmiotami społeczeństwa obywatelskiego. Meksyk sugerował przeprowadzenie dyskusji na temat roli broni jądrowej w kontekście bezpieczeństwa XXI w. oraz w kwestii instrumentów prawnych potrzebnych do utrzymania świata bez broni jądrowej (Fihn, Dalbert 2013). W latach 2013-2014 odbyły się trzy międzynarodowe konferencje (w Norwegii, Meksyku i Austrii) dotyczące tzw. humanitarnych konsekwencji użycia i testów broni jądrowej (Kulesa 2020:1). Ostatnia, trzecia konferencja, w której udział wzięło 158 państw, w tym dwa państwa jądrowe, odbyła się w Wiedniu. Konferencja została moralnie wsparta przez papieża Franciszka. Papieskie przesłanie skierowane do jej uczestników zostało wsparte oświadczeniem uczestniczącego w konferencji watykańskiego przedstawiciela przy ONZ w Genewie. Stolica Apostolska przygotowała również dłuższy dokument zatytułowany „Nuclear disarmament: time for abolition”/„Rozbrojenie nuklearne: nadszedł czas na [całkowite] zniesienie [takiej broni]”. Przypomniano, że Watykan od czasu encykliki „Pacem in Terris” (1963) wielokrotnie wyzwał do zakazu broni jądrowej i poszukiwania porozumienia w kwestii rozbrojenia. Stolica Apostolska kwestionuje etyczne postawy tzw. doktryny odstraszenia (Tomasi 2014). Dokument miał dostarczyć argumentów przeczącym przekonaniu, że odstraszenie nuklearne stanowi stabilną podstawę pokoju (Permanent Mission of the Holy See to the UN 2014). Franciszek zachęcał do podjęcia szerokiego dialogu międzynarodowego w tym między państwami atomowymi a tymi, które tej broni nie posiadają, otwartego na dyskusje z zainteresowanymi organizacjami. Ojciec Święty podkreślił, że świat bez broni jądrowej jest naprawdę możliwy i wyraził nadzieję, że pragnienie pokoju i braterstwa zaowocuje konkretnymi drogami zapewnianymi, że broń jądrowa zostanie raz na zawsze zakazana (Franciscus PP 2014). Pod koniec konferencji Austria, reprezentowana przez wiceministra spraw zagranicznych

Michaela Linharta (Gibbon 2019) złożyła narodowe zobowiązanie do działania na rzecz „wypełnienia luki prawnej w zakresie zakazu i likwidacji broni jądrowej oraz do współpracy w wysiłkach na rzecz napiętnowania, zakazu i likwidacji w jej świetle skutków humanitarnych i związanego z nią ryzyka” (BMeiA 2014). Traktat o nierozprzestrzenieniu broni jądrowej dopuszcza jej posiadanie przez pięć stron (USA, Rosja, Wielka Brytania, Francja, Chiny) i nie zakazuje jej użycia (Kulesa 2020: 1). Na corocznym szczycie *CELAC* w Kostaryce, miesiąc po konferencji wiedeńskiej, wszystkie 33 państwa ALK jednogłośnie poparły zobowiązanie humanitarne (Umaña 2018: 296). Austriackie zobowiązanie zostało następnie umiędzynarodowione jako tzw. Inicjatywa Humanitarna, szczególnie propagowana przez Meksyk i Austrię, wspierane przez takie organizacje jak Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża, Międzynarodową Kampanię na rzecz Zniesienia Broni Jądrowej (*ICCAN*), Burmistrzów na rzecz pokoju oraz organizacji zrzeszającej *hibakusha* – ocalałych po wybuchach bomby atomowej w Japonii (Kawasaki 2021: 1). Zobowiązanie przekształciło pracę trzech konferencji w misję polityczną mającą na celu opracowanie mechanizmu prawnego (Gibbon 2019). Powołana w 2015 r. Druga Otwarta Grupa Robocza (*Open-ended Working Group*) obrała za cel „identyfikację i przyjęcie środków w celu pełnej implementacji art. VI NPT, w tym przedsięwzięcia o charakterze prawnym i innym, które stanowią wkład do zbudowania i utrzymania świata wolnego od broni jądrowej” (Tabor 2017/2018). Zgromadzenie Ogólne przyjęło rezolucję 71/258, zgodnie z którą w 2017 r. zwołano w siedzibie ONZ konferencję z udziałem państw członkowskich. Inicjatorami rezolucji były Austria, Brazylia, Irlandia, Meksyk, Nigeria i RPA, poparte przez 57 państw. Przyjęta przez 113 państw rezolucja umożliwiła powołanie „Konferencji Narodów Zjednoczonych w sprawie negocjacji prawnie wiążącego instrumentu zabraniającego broni jądrowej, prowadzącej do całkowitego jej wyeliminowania”. Na konferencji zabrakło większości państw europejskich, obecna była natomiast liczna reprezentacja organizacji pozarządowych (tamże).

Traktat o Zakazie broni jądrowej nie jest traktatem rozbrojeniowym, ale pierwszym zakazującym wszystkim państwom posiadania, przekazywania, użycia i grożenia użyciem broni jądrowej. Wynik głosowania wskazuje, że współcześnie nie ma większego praktycznego zastosowania. Jednak zdaniem jego zwolenników, dokument usuwa lukę prawną w stosunku do wcześniejszych porozumień z zakresu rozbrojenia i kontroli zbrojeń oraz stanowi skuteczne narzędzie, poprzez stworzenie prawnie wiążącego zakazu broni jądrowej. Jego wejście w życie ma oznaczać delegalizację i stygmatyzację broni jądrowej. W szczególności instytucje reprezentujące społeczeństwa obywatelskie otrzymały do dyspozycji pożądaną od lat instrument, który będą mogły wykorzystać w dalszych działaniach na rzecz budowania świata wolnego od broni jądrowej (tamże). Praca dyplomacji Austrii, Brazylii, Irlandii, Meksyku, Nowej Zelandii, RPA oraz Kostaryki, która doprowadziła do przyjęcia Traktatu w 2017 r. została uhonorowana nagrodą Osobistości Kontroli Zbrojeń 2017 r. Wśród państw sygnatariuszy tylko cztery: Watykan, Austria, Irlandia i Malta, znajdują się w Europie. Traktat ONZ zakazie broni jądrowej został jednogłośnie przegłosowany w austriackiej Radzie Narodowej (*Nationalrat*). Austriacy politycy podkreślili priorytetowy

charakter rozbrojenia jądrowego w polityce bezpieczeństwa Austrii (Karin Kneissel, MSZ, FPÖ) oraz wagę dalszej aktywnej roli Austrii w tej sferze (Petra Bayr, SPÖ) (Parlamentskorrespondenz 2018). Pomimo szerokiego konsensu w sprawie broni jądrowej, grupy parlamentarne podkreśliły, że umowa nie może naruszać bezpieczeństwa Europy i współpracy ze wszystkimi europejskimi partnerami i wezwały rząd do dalszej pracy na rzecz bezpieczeństwa Europy w ramach Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony oraz kontynuowania współpracy w ramach partnerstwa *NATO* (Parlamentskorrespondenz 2018a).

AUSTRIACCY POLITYCY WOBEC DZIAŁALNOŚCI WZGLĘDEM ALK

Strategia polityki wobec ALK jest rozważana w ramach zewnętrznych wyzwań Austrii. Punktami odniesienia są europejska polityka bezpieczeństwa oraz wartości promowane przez ONZ. Austria wspiera zacieśnienie współpracy na linii UE-ONZ, sama od wielu lat intensywnie angażuje się w prace międzynarodowych organizacji i widzi szansę na wszechstronny rozwój w ich ramach. Głos Austrii jest słyszalny również w projektach unijnych wobec regionu. Sprawy ALK pojawiają się na wokandzie parlamentarnej w czasie ratyfikacji umów unijnych z krajami bądź organizacjami regionu. Austria ratyfikowała w 2019 r. umowę handlową między UE a Peru, Kolumbią i Ekwadorem, umowę stowarzyszeniową między UE a Ameryką Środkową zastępującą porozumienie o dialogu politycznym z 2003 r., w większym stopniu uwzględniającą potencjał stosunków gospodarczych. Posłowie opowiadający się za drożeniem umowy (*ÖVP*, *FPÖ*, *NEOS*) oczekują, że procesy rozwoju gospodarczego wspierają rozwój demokracji. Oponenti (*SPÖ*, *NOW*) obawiają się jednostronnych zysków korporacji ze względu na niedostateczne gwarancje standardów pracy i praw człowieka.

Jednogłośnie przyjęto natomiast ponadpartyjną rezolucję w sprawie sytuacji politycznej w Wenezueli. Uzupełniający wniosek *ÖVP-FPÖ* w sprawie Wenezueli dotyczył zobowiązania ministra spraw zagranicznych do działań zmierzających do pokojowego i demokratycznego rozwiązania problemów tego kraju na forum Unii. W trakcie debaty padły słowa krytyki wobec „milczenia” *SPÖ* w kwestiach ideologicznych, gdy u władzy w krajach ALK byli „lewicowi ekstremiści”. Wspominano niedwuznaczny stosunek socjaldemokratów do Nicolása Maduro i Hugo Chaveza w 2006 r. Zdaniem *SPÖ* najlepszą odpowiedzią na te zarzuty jest jednogłośnie przyjęta rezolucja pięciu partii domagająca się politycznego rozwiązania problemów (Parlamentskorrespondenz 2019).

Jednomysłna decyzja w sprawach istotnych dla regionu zapadła również w toku ratyfikacji umowy UE z *Mercosurem*. *Mercosur* obejmuje cztery gospodarki Ameryki Łacińskiej: Brazylię, Argentynę, Urugwaj i Paragwaj. Piąty członek – Wenezuela jest obecnie zawieszony. Wszystkie główne partie Austrii, z wyjątkiem jednej, odrzuciły porozumienie. Austriacki rząd wysłał do portugalskiej prezydencji UE protest przeciwko umowie w wolnym handlu UE-*Mercosur* ze względu na sprzeczność jej zapisów z Europejskim Zielonym Ładem i Porozumieniem paryskim (*Austria rejects...* 2021). Wniosek był wynikiem ożywionej debaty parlamentarzystów au-

striackich. Chociaż wielu posłów podkreślało wartość wolnego handlu, zdecydowana większość z nich wypowiedziała się przeciwko traktatowi (Parlamentskorrespondenz 2019). Obok kwestii ekologicznych (zagrożenie dla amazońskiego lasu), w debacie uwidoczniły się obawy o rodzime rolnictwo. W Austrii rolnicy szczególnie obawiają się, że kraje *Mercosur* (Brazylia, Argentyna) produkując więcej tańszej wołowiny czy cukru, staną się konkurencją dla wysokiej jakości produktów Austrii (APA 2019). Dla Austrii ważne jest, aby unijne standardy bezpieczeństwa żywności pozostały niezmienione, a import w dalszym ciągu spełniał rygorystyczne normy unijne (Parlamentskorrespondenz 2019a). Obawy o standardy produktów rolnych z Ameryki Południowej wybrzmiały również ze strony austriackich polityków w unijnej debacie nt. zgodności umowy UE-*Mercosur* z Europejskim Zielonym Ładem. Austriacki socjaldemokrata Günther Sidl (*S&D*) wskazał na możliwe negatywne konsekwencje dla środowiska i europejskiego rynku wewnętrznego ze względu na stosowane masowo w rolnictwie *Mercosur* pestycydy i inne związki toksyczne zakazane w Europie oraz dalekie od norm unijnych normy dobrostanu zwierząt i ochrony roślin w Ameryce Południowej (Plenardebatten 2019)⁴. Podejście Austrii w dziedzinie rolnictwa jest dość rygorystyczne. Dobrze w tym miejscu wspomnieć, że polityka rolna UE, uwzględniająca w znacznym stopniu wysokie standardy bezpieczeństwa żywnościowego, jest efektem sprawnego działania dyplomacji austriackiej w osobie Franza Fischlera, europejskiego komisarza ds. rolnictwa, któremu udało się w 2003 r. wprowadzić w życie reformę (jej podstawę stanowiło oddzielenie płatności od produkcji) zmniejszającą negatywny wpływ Wspólnej Polityki Rolnej na środowisko i wpisującą się w koncepcję zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich (Swinnen 2015: 10).

ZAKOŃCZENIE I PODSUMOWANIE

Polityka Austrii wobec krajów ALK jest przykładem nowoczesnej, czteropoziomowej (międzynarodowej, europejskiej, narodowej i regionalnej), konsultatywnej (tj. angażującej i włączającej wiele podmiotów) i wielopłaszczyznowej (współpraca w dziedzinie bezpieczeństwa, biznesu, nauki i kultury) polityki zagranicznej wobec globalnych wyzwań międzynarodowych. Austria w państwach ALK aktywnie działa w zakresie multilateralnym (przez takie agendy jako ONZ czy UE), wykorzystuje instrumenty polityki na rzecz rozwoju (w zakresie multi- i bilateralnym) oraz rozwija kontakty dwustronne z poszczególnymi krajami regionu. Realizacja międzynarodowych zobowiązań Austrii opiera się na zasadach efektywnego multilateralizmu, stawiającego w centrum postanawiania międzynarodowe. Wiedzę jest aktywny wobec regionu ALK w strategicznych obszarach, takich jak energia

⁴ Przyjęciu umowy sprzeciwił się nie tylko parlament Austrii. Krytycznie wypowiedziały się parlamenty Holandii, Irlandii i belgijskiej Walonii. Wątpliwości wyraziły też władze Luksemburga i Niemiec, największe zastrzeżenia podnosił rząd Francji, m.in. ze względu na wagę, jaką przywiązuje do realizacji porozumienia paryskiego ws. zmian klimatycznych. W październiku 2020 r. krytycznie o obecnym kształcie umowy z *Mercosurem* wypowiedział się Parlament Europejski (Znojek 2021: 1)

czy walka z handlem narkotykami. W zależności od możliwych do wykorzystania instrumentów, zgodnie ze strategiami ustanawianymi przez światowe organizacje, realizuje współpracę z krajami ALK zarówno w wymiarze multilateralnym, jak i bilateralnym. Swoimi działaniami stara się wspierać integrację regionu, dba również o dobre relacje dwustronne, wspierając zainteresowane kraje w ich globalnych aspiracjach. Polityka Austrii skutkuje skutecznymi rozwiązaniami, w których udział bierze austriacka nauka, przemysł i biznes. Dynamika polityki światowej potwierdziła słuszność wyborów Austrii zaangażowanej w rozwój alternatywnych źródeł energii. Austria – uważny obserwator najnowszych rozwiązań w dziedzinie energii, stara się globalnie wspierać działania w tej sferze, skutecznie odnajdując partnerów wśród krajów ALK. Austria stara się innowacyjnie wspierać kraje latynoamerykańskie, reagując konkretnymi działaniami w obszarach, które w znaczący sposób upośledzają jej rozwój. Obok wspomnianego już austriackiego wkładu w walkę z handlem narkotykami na uwagę zasługuje Akademia Antykorupcyjna, przykład rozwiązań skierowanych na działania uświadamiające, wzmacniające budowanie społeczeństwa obywatelskiego, budujące pozytywne nawyki młodego pokolenia. Tradycyjnie stara się wspierać obszary najsłabiej rozwinięte w regionie ALK, Amerykę Środkową i Karaiby. W relacjach dwustronnych obok utrzymywanych na wysokim poziomie relacji z Brazylią i Meksykiem w ostatnich latach na znaczeniu zyskały bilateralne kontakty z Kolumbią. Przeniesienie tam ambasady z Caracas była odpowiedzią na zmiany zachodzące w regionie ALK, w szczególności w obliczu kryzysu humanitarnego w Wenezueli oraz rosnące znaczenie Kolumbii.

Rok 2019 r. przyniósł częściową odpowiedź na wypełnienie deklarowanych przez Austrię celów polityki zagranicznej wobec ALK. Nie zrealizowano ich w pełni. Przewidywana umowa z krajami andyjskimi nie powiodła się jako projekt bi-regionalny ze względu na trudności ze strony państw sojuszu. Austria była przedostatnim krajem, który ratyfikował umowę handlową z Kolumbią, Peru i Ekwadorem. Austriacy parlamentarzyści – zwolennicy ratyfikacji wskazywali na pozytywne aspekty współpracy, argumentując po części, że rozwijanie gospodarczej współpracy jest odpowiedzią na problemy regionu. Odmówiono takich skutków sprawczych umowie z *Mercosurem*, odrzucając ją oficjalnie ze względu na działania sprzeczne z polityką klimatyczną Austrii i szerzej UE.

Region ALK nie należy do priorytetowych regionów międzynarodowych wyzwania Austrii. Do głównych europejskich partnerów regionu należą tradycyjne Hiszpania, Portugalia oraz Niemcy. Jest to szczególnie widoczne na poziomie działań unijnych (np. *EuroClima*, *EuroSocial*). Z całą pewnością jednak polityka Austrii wobec regionu ALK, łącząca relacje polityczne i gospodarcze z innowacyjnością i dbałością o międzynarodowe zobowiązania przynosi wymierne efekty skutkujące rozpoznawalnością działań *Made in Austria*. Neutralność Austrii, wykluczająca członkostwo w *NATO* oraz brak sojuszu wojskowego z państwami posiadającym broń jądrową, czyni ją atrakcyjnym partnerem wielostronnych negocjacji w oczach krajów ALK. Dało to Austrii możliwości prowadzenia dyplomacji nuklearnej na forach międzynarodowych jako lidera propozycji dotyczących rozbrojenia nuklearnego.

Bibliografia

Publikacje zwarte

- Bertrams L. (2018), *Die Beziehung zwischen Österreich und Nicaragua. Darstellung der österreichischen Entwicklungszusammenarbeit in Nicaragua im Zeitraum von 2005-2013. Forschungsseminar Archive des Helfens? Schwerpunktländer und Partnerschaftsabkommen der österreichischen EZA, Studienjahr 2017*, Wien https://archeza.univie.ac.at/fileadmin/user_upload/p_archeza/FOSE-Arbeiten/Bertrams_2018_Partnerschaft_OEsterreich_Nicaragua.pdf (dostęp: 15.10.2021).
- Cooper A. F., Heine J., Thakur R. (2013), *Introduction: The Challenges of 21st-Century Diplomacy*, w: Cooper A. F., Heine J., Thakur R. (ed.), *The Oxford Handbook of Modern Diplomacy*, Oxford: Oxford University Press.
- Chwiej E. (2015), *Czynniki wpływające na aktualną pozycję Ameryki Łacińskiej i Karaibów w stosunkach międzynarodowych*, w: Lisińska M., Beliavska B. (red.) *Ameryka Łacińska w stosunkach międzynarodowych*, Kraków: Koło Studentów Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- Hinz K.J. (oprac.) (2015), *Wyzwania dla polityki zagranicznej RP wobec Ameryki Łacińskiej i Karaibów (2015-2020 i po 2020 r.)*, Warszawa https://issuu.com/msz.gov.pl/docs/wyzwania_dla_polityki_zagranicznej (dostęp: 15.10.2021).
- Humer A. (2013), *Städtepartnerschaften als Beispiel kommunaler EZA in Österreich und ihre Rolle in der OEZA*, <https://www.oefse.at/fileadmin/content/Downloads/Publikationen/Foren/Forum55.pdf> (dostęp: 15.10.2021).
- Köchler H. (2021), *Austria, Neutrality and Non-Alignment, Studies in International Relations XXXVI, International Progress Organization*, Wien, <http://hanskoechler.com/Koechler-AUSTRIA-NEUTRALITY-NON-ALIGNMENT-SIRXXXVI-2021.pdf> (dostęp: 15.10.2021).
- Kramer H. (2006), *Strukturentwicklung der Außenpolitik (1945-2005)*, w: Dachs H., Gerlich P., Gottweis H. i in. (Hrsg.), *Politik in Österreich. Das Handbuch*, Wien: Manz.
- Kramer H. (2017), *Zur Bilanz der österreichischen Entwicklungspolitik (1945-2017)*, https://homepage.univie.ac.at/helmut.kramer/helmut.kramer/Publikationen_files/Kramer%202017.pdf (dostęp: 15.10.2021).
- Mahbubani K. (2013), *Multilateral Diplomacy*, w: Cooper A. F., Heine J., Thakur R. (ed.), *The Oxford Handbook of Modern Diplomacy*, Oxford: Oxford University Press.
- Maihold G. (2008), *Weder Strategie noch Partnerschaft? Die politischen Beziehungen zwischen der Europäischen Union und den Staaten Lateinamerikas/Karibik, EuropAmerikas. Transatlantische Beziehungen*, https://publications.iai.spk-berlin.de/receive/riai_mods_00000989 (dostęp: 15.10.2021).
- Popławski D. (2013), *Polityka neutralności i bezaliansowości*, w: Haliżak E., Pietraś M., *Poziomy analizy stosunków międzynarodowych*, t. 1, Warszawa: Polskie Towarzystwo Studiów Międzynarodowych, Wydawnictwo Rambler.
- Scholger W. (2005), *Neutralität vor der vereinten Nationen. Österreich und Irland auf der XI. Generalversammlung der UNO, 1956-57. Diplomarbeit*, Graz: Institut für Geschichte. www.online.uni-graz.at (dostęp: 15.10.2021).
- Swinnen J. (2015), *The Political Economy of the 2014-2020 Common Agricultural Policy: Introduction and key conclusions*, w: Swinnen J. (ed) *The Political Economy of the 2014-2020 Common Agricultural Policy. An Imperfect Storm*, Brussel.
- Ruggenthaler P. (2007), *Der österreichische „Kurzvertrag“ vom 13. März 1952 und die deutsche Frage*, w: Ruggenthaler P. (Hrsg.), *Stalins großer Bluff. Die Geschichte der Stalin-Note in Dokumenten der sowjetischen Führung*, München: Oldenbourg Verlag.

Winter J. (2019), Bolivien, w: Gieler W., Porsche-Ludwig M., Schwarz M. (Hrsg.), *Handbuch Außenpolitik Amerika. Eine grundlegende Einführung in die Außenpolitik der Staaten Nord-, Mittel- und Südamerikas*, Berlin: LIT.

Artykuły w czasopismach naukowych

- Egeland K. (2019), *Oslo's „new Track“: Norwegian Nuclear Disarmament Diplomacy, 2005-2013*, „Journal for Peace and Nuclear Disarmament” 2(2): 468-490, DOI: DOI:10.1080/25751654.2019.1671145.
- Gärtner H. (2015), *Thesen zur engagierten Neutralität*, Österreichisches Institut für Internationale Politik, „Policy Paper“ 4, https://www.oiiip.ac.at/cms/media/thesenblatt_neutralitaet_hg.pdf (dostęp: 15.10.2021).
- Gibbons R. D. (2018), *The humanitarian turn in nuclear disarmament and the Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons*, „The Nonproliferation Review” 25 11-36, DOI: <https://doi.org/10.1080/10736700.2018.1486960>.
- Kisztelińska-Węgrzyńska A. (2016), *Austriacka polityka zagraniczna w XXI wieku. Kontynuacja i zmiana*, „Przegląd Zachodni“ 4(361): 281-300.
- Kulesa Ł. (2020), *Traktat o zakazie broni jądrowej – od idei do wejścia w życie*, „Komentarz PISM” 80, https://pism.pl/publikacje/Traktat_o_zakazie_broni_jadrowej_od_idei_do_wejscia_w_zycie#:~:text=24%20pa%C5%BAdziernika%20br.,%C5%BCybie%2022%20stycznia%202021%20r. (dostęp: 15.10.2021).
- Młeczko M. (2002), *Umowa o partnerstwie między krajami Afryki, Karaibów i Pacyfiku a Wspólnotą Europejską i jej państwami członkowskimi – nowa droga integracji gospodarczej?*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 2.
- Pereira J. C. (2017), *Low carbon development in Latin America*, European Union Institute for Security Studies (EUISS), „Issue Alert” 15, https://research.unl.pt/ws/portalfiles/portal/4294579/JCP_LowCarbonDevelopment_2017.pdf (dostęp: 15.10.2021).
- Ruano L. (2018), *Dealing with diversity. The EU and Latin America today*, European Union Institute for Security Studies (EUISS), „Chaillot Paper” 145, https://www.iss.europa.eu/sites/default/files/EUISSFiles/CP_145_LAC.pdf (dostęp: 15.10.2021).
- Selleslags J. (2016), *The EU's performance in Latin America's fight against drugs and related organized crime*, „Global Affairs” 2(5): 527-537, DOI: 10.1080/23340460.2016.1276403.
- Spektor M. (2017), *The evolution of Brazil's nuclear intentions*, „The Nonproliferation Review” 23: 635-652.
- Tabor M. (2017/2018), *Kontrola zbrojeń i rozbrojenie w dziedzinie jądrowej: w 2017 roku pod znakiem Traktatu o zakazie broni jądrowej*, „Rocznik strategiczny” 23” 103-115.
- Umaña C. (2018), *Latin America: non-nuclear weapon states at the forefront of nuclear disarmament*, „Medicine, Conflict and Survival” 34(4): 295-300, DOI: <https://doi.org/10.1080/13623699.2019.1574750>.
- Znojek B. (2021), *Narastające trudności na drodze do ratyfikacji umowy UE-Mercosur*, „Biuletyn PISM” 1(2199), https://pism.pl/publikacje/Narastajace_trudnosci_na_drozdze_do_ratyfikacji_umowy_UEMercosur (dostęp: 15.10.2021).

Dokumenty i raporty

- ACOGUATE (2019). *Annual Report*, https://acoguate.org/wp-content/uploads/2020/09/Informe-anual-2019_AltaResolucion.pdf (dostęp: 15.10.2021).
- ADA (2006), *Geschäftsbericht*, Austrian Development Agency https://www.entwicklung.at/file-admin/user_upload/Dokumente/Publikationen/ADA-GB/2006_ADA_Geschäftsbericht.pdf (dostęp: 15.10.2021).

- ADA (2018), *Geschäftsbericht*, Austrian Development Agency, https://www.entwicklung.at/fileadmin/user_upload/Dokumente/Publikationen/ADA-GB/2018_ADA-Geschaeftsbericht.pdf (dostęp: 15.10.2021).
- BMeiA (2000), *Außenpolitischer Bericht*, https://www.bmeia.gv.at/fileadmin/user_upload/Zentrale/Publikationen/AEPB/Aussenpolitischer_Bericht_2000.pdf (dostęp: 15.10.2021).
- BMeiA (2006), *Außenpolitischer Bericht*, https://www.bmeia.gv.at/fileadmin/user_upload/Zentrale/Publikationen/AEPB/Aussenpolitischer_Bericht_2006.pdf (dostęp: 15.10.2021).
- BMeiA (2006a), *Zentralamerika: Entwicklungszusammenarbeit stärken!*, <https://www.bmeia.gv.at/ministerium/presse/aktuelles/2006/zentralamerika-entwicklungszusammenarbeit-staerken/> (dostęp: 15.10.2021).
- BMeiA (2007), *Außenpolitischer Bericht*. Jahrbuch der Österreichischen Außenpolitik, https://www.bmeia.gv.at/fileadmin/user_upload/Zentrale/Publikationen/AEPB/Aussenpolitischer_Bericht_2007.pdf (dostęp: 15.10.2021).
- BMeiA (2010), *Außenpolitischer Bericht*. Außen- und Europapolitischer Bericht. Bericht des Bundesministers für europäische und internationale Angelegenheiten, https://www.bmeia.gv.at/fileadmin/user_upload/Zentrale/Publikationen/AEPB/Aussen-_und_Europapolitischer_Bericht_2010_2.pdf (dostęp: 15.10.2021).
- BMeiA (2013), *Außen- und Europapolitischer Bericht*. Bericht des Bundesministers für Europa, Integration und Äußeres, https://www.bmeia.gv.at/fileadmin/user_upload/Zentrale/Publikationen/AEPB/Aussen_und_Europapolitischer_Bericht_2013.pdf (dostęp: 15.10.2021).
- BMeiA (2014), *Außenpolitischer Bericht*. Außen- und Europapolitischer Bericht. Bericht des Bundesministers für Europa, Integration und Äußeres, https://www.bmeia.gv.at/fileadmin/user_upload/Zentrale/Publikationen/AEPB/Aussen_und_Europapolitischer_Bericht_2014.pdf (dostęp: 15.10.2021).
- BMeiA (2021), *Österreichische Entwicklungszusammenarbeit*, <https://www.bmeia.gv.at/oeb-mexiko/bilaterales/entwicklungs-zusammenarbeit/> (dostęp: 15.10.2021).
- BMNiT (2019), *Integrierter nationaler Energie- und Klimaplan für Österreich. Periode 2021-2030*, Wien https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/at_final_necp_main_de.pdf (dostęp: 15.10.2021).
- BMI (2013), *Österreichische Sicherheitsstrategie. Sicherheit in einer neuen Dekade – Sicherheit gestalten*, Wien (https://www.bmi.gv.at/502/files/130717_Sicherheitsstrategie_Kern_A4_WEB_barrierefrei.pdf) (dostęp: 15.10.2021).
- CD-LINKS (2019), *Linking Climate and Sustainable Development: Policy insights from national and global pathways*, International Institute for Applied System Analysis (IIASA), Laxenburg. https://pure.iiasa.ac.at/id/eprint/16235/1/CD-Links-for-web_final_November_2019.pdf (dostęp: 15.10.2021)
- Commission of the European Communities (2003), *Communication from the Commission to the Council and the European Parliament. The European Union and the United Nations: The choice of multilateralism*, Brussels <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A52003DC0526> (dostęp: 15.10.2021).
- DKA (2017), *Projektvergaberichtlinien der Dreikönigsaktion der Katholischen Jungschar Österreich*, https://www.dka.at/fileadmin/dk/02_schwerpunkte/projektarbeit/Projektvergaberichtlinien.pdf (dostęp: 15.10.2021).
- DKA (2021), *Bolivien: Alternativen zur Straße*, <https://www.dka.at/spenden/spendenprojekte/bolivien-alternativen-zur-strasse> (dostęp: 15.10.2021).
- Executive and Coordination Body (ECBCOPOLAD (2016) *Annual Action Plan: Preparation, kick-off and first year COPOLAD programme implementation*, Madrid: COPOLAD Consortium, <http://www.odc.gov.co/Portals/1/internacional/docs/copolad/anual-action-plan-copolad.pdf> (dostęp: 15.10.2021).

- Ferrero-Waldner B. (2003), *Europas Rolle in der Welt, Rede der Bundesministerin für auswärtige Angelegenheiten anlässlich des 54. Jahrestages der Unterzeichnung des Petersburger Abkommens*, Königswinter, <https://www.kas.de/de/einzeltitel/-/content/-europas-rolle-in-der-welt-1> (dostęp: 15.10.2021).
- Ferrero-Waldner B. (2005), *Grußworte 40 Jahre Österreichisches Lateinamerika-Institut*, <https://docplayer.org/62684661-40-jahre-lateinamerika-institut-40-anos-del-instituto-austriaco-para-america-latina.html> (dostęp: 15.10.2021).
- Ferrero-Waldner B. (2006), *Latin America and the Caribbean – working together for greater social solidarity, High Level Event on Social Cohesion Brussels*, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/SPEECH_06_219 (dostęp: 15.10.2021).
- Ferrero-Waldner B. (2006a), *The EU and Latin America – Reenergizing a Strategic Partnership, Making Business Work, Speech/06/293*, Wien, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/SPEECH_06_293 (dostęp: 15.10.2021).
- Fischer H. (2005), *Federal President of the Republic of Austria at the 2005 World Summit of the United Nations*, New York 15.09.2005, <https://www.un.org/webcast/summit2005/statements15/austria050915eng.pdf> (dostęp: 15.10.2021).
- Franciscus PP. (2014), *Message of Holy Father on the occasion of the Vienna Conference on the Humanitarian Impact of Nuclear Weapons*, https://www.vatican.va/content/francesco/en/messages/pont-messages/2014/documents/papa-francesco_20141207_messaggio-conferenza-vienna-nucleare.html (dostęp: 28.06.2022)
- Fischer H. (2013), *Rede von Bundespräsident anlässlich der 68 UN-Generalversammlung am 24.09.2013 in New York*, <https://www.bmeia.gv.at/ministerium/presse/reden/2013/rede-von-bundespraesident-heinz-fischer-anlaesslich-der-68-sitzung-der-un-generalversammlung-am-24092013-in-new-york/> (dostęp: 15.10.2021).
- Gehr, W. (2021), *Diplomatische Beziehungen Österreichs mit Lateinamerika. Wirtschaft – Politik – Kultur – Wissenschaft* <https://www.fbi-politikschule.at/news-detail/artikel/diplomatische-beziehungen-oesterreichs-mit-lateinamerika/> (dostęp: 15.10.2021).
- IEA (2015), *Weltweite Forschungszusammenarbeit für die Energieversorgung der Zukunft. Österreichs Beiträge im Rahmen des Energie-Technologie-Netzwerks der Internationalen Energieagentur*, Energy Innovation Austria, Wien https://nachhaltigwirtschaften.at/resources/nw_pdf/eia/eia_150_eia_spezial_de.pdf (dostęp: 15.10.2021).
- IEA (2017), *Biomethane Demonstration. Innovation in urban waste treatment and in biomethane vehicle fuel production in Brazil, Biogas in society. A Case Story*, IEA Bioenergy Task 37, November 2017, <https://www.ieabioenergy.com/wp-content/uploads/2018/01/Biogas-Demonstration-Brazil-2.pdf> (dostęp: 15.10.2021).
- Komisja Wspólnot Europejskich (2005), *Komunikat Komisji do Rady i Parlamentu Europejskiego. Wzmocnione partnerstwo między Unią Europejską i Ameryką Łacińską*, Bruksela <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2005:0636:FIN:PL:PDF> (dostęp: 15.10.2021).
- Ley 1762, 5 de marzo de 1997. Bolivia. *La Orden del Cóndor de Los Andes* (1997), <https://www.lexivox.org/norms/BO-L-1762.html> (dostęp: 15.10.2021).
- Ministerio de Relaciones Exteriores de Colombia (2016), *Viceministra de Relaciones Exteriores recibió al. Presidente de Austria, quien llega a Colombia a reforzar los lazos políticos, comerciales, culturales y científicos entre ambos países*, <https://www.cancilleria.gov.co/en/newsroom/news/viceministra-relaciones-exteriores-recibio-presidente-austria-heinz-fischer-quien> (dostęp: 15.10.2021).
- Ministerio de Relaciones Exteriores de Colombia (2016a), *Presidentes de Colombia y Austria adelantaron reunión ampliada*, <https://www.cancilleria.gov.co/en/newsroom/news/presidentes-colombia-austria-adelantaron-reunion-ampliada> (dostęp: 15.10.2021).
- Ministerio de Relaciones Exteriores de Colombia (2016b), *El Presidente de Austria, Heinz Fischer, participó en la apertura del Foro Empresarial Colombia-Austria*, <https://www.cancilleria.gov>.

- co/en/newsroom/news/presidente-austria-heinz-fischer-participo-apertura-foro-empresarial-colombia-austria (dostęp: 15.10.2021).
- Ministerio de Relaciones Exteriores de Colombia (2018), *Paz, acuerdo comercial y OCDE: temas tratados entre los presidentes de Colombia y Austria*, <https://www.cancilleria.gov.co/en/newsroom/news/paz-acuerdo-comercial-ocde-temas-tratados-presidentes-colombia-austria> (dostęp: 15.10.2021).
- Ministerio de Relaciones Exteriores de Colombia (2018a), *Delegaciones de Colombia y Austria se reunieron para tratar temas de la agenda bilateral*, <https://www.cancilleria.gov.co/en/newsroom/news/delegaciones-colombia-austria-reunieron-tratar-temas-agenda-bilateral> (dostęp: 15.10.2021).
- Ministerio de Relaciones Exteriores de Colombia (2018b), *Austria reiteró su apoyo al Gobierno colombiano en la etapa dde posconflicto*, <https://www.cancilleria.gov.co/en/newsroom/news/austria-reitero-su-apoyo-gobierno-colombiano-etapa-posconflicto> (dostęp: 15.10.2021).
- Mogherini F. (2017), *The EU and Latin America partners in a global world. Speech at the Foreign Ministry of Chile*, <http://www.federicamogherini.net/the-eu-and-latin-america-partners-global-world-speech-at-the-foreign-ministry-of-chile/?lang=en> (dostęp: 15.10.2021).
- OECD (2020), *OECD Development Co-operation Peer Reviews: Austria 2020*, https://www.oecd-ilibrary.org/sites/03b626d5-en/1/2/1/1/index.html?itemId=/content/publication/03b626d5-en&_csp_=b062c34ed88d3336b812290a01d5ae2f&itemIGO=oced&itemContentType=book#section-d1e778 (dostęp: 15.10.2021).
- OEKB (2021), *Konzessionelle Finanzierung (Soft Loans)* <https://www.oekb.at/entwicklungsfinanzierung/soft-loans.html> (dostęp: 15.10.2021).
- OEZA-Bericht 2006. *Regionen und Schwerpunktländer, Teil 1*, https://www.entwicklung.at/fileadmin/user_upload/Dokumente/Publikationen/ODA-Berichte/OEZA-Bericht2006.pdf (dostęp: 15.10.2021).
- OEZA (2007), *Internationale humanitäre Hilfe. Leitlinie der Österreichischen Entwicklungs- und Ostzusammenarbeit*, Wien https://www.entwicklung.at/fileadmin/user_upload/Dokumente/Publikationen/Leitlinien/LL_HuHi_DE.pdf (dostęp: 15.10.2021).
- ODA-Bericht (2013), https://www.entwicklung.at/fileadmin/user_upload/Dokumente/Publikationen/ODA-Berichte/ODA-Bericht2013.pdf (dostęp: 15.10.2021).
- OLADE (2013), *Cooperación Austriaca para el Desarrollo. PALCEE. Programa para América Latina y el Caribe de Eficiencia Energética*, <http://biblioteca.olade.org/opac-tmpl/Documentos/old0323.pdf> (dostęp: 15.10.2021).
- Österreichisches Parlament (2021), *Parlamentarische Anfrage 7238/AB vom 08.09.2021 zu 7323 J (XXVII. GP)*, https://www.parlament.gv.at/PAKT/VHG/XXVII/AB/AB_07238/imfname_996137.pdf (dostęp: 15.10.2021).
- Permanent Mission of the Holy See to the UN (2014), *Nuclear Disarmament: Time for Abolition*, December 8, 55 Permanent Mission of the Holy See to the United Nations and Other International Organizations in Geneva, https://www.bmeia.gv.at/fileadmin/user_upload/Zentrale/Aussenpolitik/Abroestung/HINW14/HINW14_Holy_See_Contribution.pdf (dostęp: 28.06.2022).
- Tomasi S. M., (2014), *Statement by H. E. Archbishop Silvano M. Tomasi Permanent Representative of the Holy See to the United Nations and other International Organizations in Geneva*, Statement by the Holy See at the Vienna Conference on the Humanitarian Impact of Nuclear Weapons, Vienna, December 9, https://www.vatican.va/roman_curia/secretariat_state/2014/documents/rc-seg-st-20141209_tomasi-vienna_en.html (dostęp: 28.06.2022)
- UN (2020), *Österreich und die Agenda 2030. Freiwilliger Nationaler Bericht zur Umsetzung der Nachhaltigen Entwicklungsziele/SDGs (FNU)*, Wien https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/26661VNR_2020_Austria_Report_German.pdf (dostęp: 29.06.2022).
- UNIDO (2013), *The Industrial Knowledge Bank in Latin America and the Caribbean*, https://www.unido.org/sites/default/files/2015-09/IKB_EN_FORMAT_420_0.pdf (dostęp: 15.10.2021).

- UNIDO 2015, *Introduction to UNIDO. Inclusive and Sustainable Industrial Development*, https://www.unido.org/sites/default/files/files/2017-11/DG_Brochure_February_2015_Web_0_0.pdf (dostęp: 29.06.2022).
- WKO (2017), *Atmove. Energy and Mobility applications*, https://www.wko.at/service/aussenwirtschaft/Wagner-Atmove_PostParis.pdf (dostęp: 15.10.2021).
- WKO (2020), *Außenwirtschaftsbericht. Bolivien*, <https://www.wko.at/service/aussenwirtschaft/bolivien-wirtschaftsbericht.pdf> (dostęp: 15.10.2021).

Artykuly prasowe

- AP (2016), *Presidente austriaco respalda en Colombia proceso de paz*, <https://apnews.com/article/archive-ae5e50b795c5482fbccd621021e67f5b> (dostęp: 15.10.2021).
- APA (2015), *Lebensretter Fischer zu Besuch bei Boliviens Präsident Morales*, <https://www.derstandard.at/story/2000023077594/fischer-begann-bolivien-besuch-mit-treffen-mit-morales> (dostęp: 15.10.2021).
- APA (2016), *Festisierung für Heinz Fischer: Die Rede von Nationalpräsidentin Doris Bures im Wortlaut*, https://www.ots.at/presseaussendung/OTS_20160708_OT0047/festisierung-fuer-heinz-fischer-die-rede-von-nationalratspraesidentin-doris-bures-im-wortlaut (dostęp: 15.10.2021).
- APA (2005) *Presseöffentliche Termine von Bundespräsident Dr. Heinz Fischer in der Woche vom 30. Mai bis 05. Juni 2005*, https://www.ots.at/presseaussendung/OTS_20050527_OT0071/presseoeffentliche-termin-e-von-bundespraesident-dr-heinz-fischer-in-der-woche-vom-30-mai-bis-05-juni-2005 (dostęp: 15.10.2021).
- APA (2019), *Handel Österreichs mit Brasilien steigt, viele große Firmen aktiv, Tiroler Tageszeitung*, Wien. (<https://www.tt.com/artikel/15996640/handel-oesterreichs-mit-brasilien-steigt-viele-grosse-firmen-aktiv>) (dostęp: 15.10.2021).
- Austria rejects free trade agreement with South-America* (2021), “The Brussels Times” 08.03.2021, <https://www.brusselstimes.com/news/eu-affairs/158852/austria-rejects-free-trade-agreement-with-south-america/> (dostęp: 15.10.2021).
- EFE (2018), *Santos llega a Austria para políticos y empresarios*, <https://www.elpais.com.co/mundo/santos-llega-a-austria-para-reunirse-con-politicos-y-empresarios.html> (dostęp: 15.10.2021).
- Guevera A. (2016), *Colombia y Austria abogan por intensificar relaciones bilaterales*, <https://www.radiohc.cu/fr/noticias/internacionales/86235-colombia-y-austria-abogan-por-intensificar-relaciones-bilaterales> (dostęp: 15.10.2021).
- Colombia y Austria firman acuerdo de energía renovable* (2018), <https://www.bnamericas.com/es/noticias/colombia-y-austria-firman-acuerdo-de-energia-renovable> (dostęp: 15.10.2021).
- Kawasaki, A. (2021), *The end of nuclear weapons has begun – What will change with the Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons coming into effect?*, “Peace Culture”, No. 85, <https://www.pcf.city.hiroshima.jp/hpcf/heiwabunka/pce085/contents/03.html> (dostęp: 28.06.2022).

Strony internetowe

- ADA (2020), *Auslandskatastrophenfonds (AKF)*, <https://www.entwicklung.at/themen/humanitaere-hilfe/auslandskatastrophenfonds-akf> (dostęp: 15.10.2021)
- ADA (2021), *Beitrag zur Partnerschaft für Energie und Umwelt für Zentralamerika (2007-2011)*, <https://www.entwicklung.at/en/projects/detail-en/beitrag-zur-partnerschaft-fuer-energie-und-umwelt-fuer-zentralamerika> (dostęp: 15.10.2021).
- ADA (2021a), *OEZA-Beitrag zur Energie- und Umweltpartnerschaft mit Zentralamerika (EEP) – Phase 2010-2012*, <https://www.entwicklung.at/en/projects/detail-en/oeza-beitrag-zur-energie-und-umweltpartnerschaft-mit-zentralamerika-eeep-phase-2010-2012> (dostęp: 15.10.2021).

- ADA (2021b), *PALCEE III – Programm zur Förderung von Energieeffizienz in Zentralamerika und der Karibik (Phase III), 2018-2021*, <https://www.entwicklung.at/projekte/detail/palcee-iii-programm-zur-foerderung-von-energieeffizienz-in-zentralamerika-und-der-karibik-phase-iii> (dostęp: 15.10.2021).
- APA/PRK (2018), *Bundespräsident empfängt Friedensnobelpreisträger*, <https://www.bundespraesident.at/aktuelles/detail/bundespraesident-empfaengt-friedensnobelpreistraeger> (dostęp: 15.10.2021)
- Austrian Involvement with ESO* (2014), <https://www.eso.org/public/germany/about-eso/member-states/austrianinvolvement/> (dostęp: 15.10.2021)
- Atmowe (2021), *Atmowe founded in Brasil and Austria*, <https://atmowe.at/company>.
- BMeiA (2016), *Außenamtsgeneralsekretär Linhart: „Kolumbien wichtiger Partner in Lateinamerika“: Umsetzung der Restrukturierung des österreichischen Vertretungsnetzes durch Eröffnung der Österreichischen Botschaft Bogotá*, <https://www.bmeia.gv.at/ministerium/presse/aktuelles/2016/03/aussenamtsgeneralsekretaeer-linhart-kolumbien-wichtiger-partner-in-lateinamerika/> (dostęp: 15.10.2021).
- Bundeskanzleramt (2013), *Österreichische Sicherheitsstrategie*, <https://www.bundeskanzleramt.gv.at/themen/sicherheitspolitik/sicherheitsstrategie.html> (dostęp: 29.06.2022).
- COPOLAD (2021), *Presentation of COPOLAD III at the meeting of the EU-CELAC Coordination and Cooperation Mechanism on Drugs*, <http://copolad.eu/en/noticia/presentacion-de-copoladiii-en-el-mecanismo-de-coordinacion-de-la-ue-y-america-latina-sobre-drogas> (dostęp: 15.10.2021).
- CREEE (2021), *History*, <https://www.creee.org/> (dostęp: 15.10.2021).
- Klima-Bündnis (2021), *Globale Partnerschaften. Brücken zwischen Europa und Amazonien*, <https://www.klimabuendnis.org/aktivitaeten/indigene-kooperation/globale-partnerschaften.html> (dostęp: 15.10.2021).
- Freiwilligenweb (2021), Trägerorganisation. Chica. Österreich Nicaragua. Initiativen für Entwicklungszusammenarbeit, <https://www.freiwilligenweb.at/tragerorganisation/chica-osterreich/> (dostęp: 15.10.2021).
- Governo Federal (2021), *Republic of Austria*, <https://www.gov.br/mre/en/subjects/bilateral-relations/all-countries/republic-of-austria> (dostęp: 15.10.2021).
- Heinz Fischer (2021), https://www.parlament.gv.at/WWER/PAD_00334/ (dostęp: 15.10.2021).
- IACA (2010), *From Vision to Reality: A New and Holistic Approach to Fighting Corruption. The International Anti-Corruption Academy (IACA)*, Vienna/Laxenburg <https://www.iaca.int/images/PDF/Conference%20Report.pdf> (dostęp: 15.10.2021).
- IACA (2018), *IACA and Ban Ki-moon Centre Join Forces against Corruption*, <https://www.iaca.int/resources/news-2018/1096-iaca-and-ban-ki-moon-centre-join-forces-against-corruption.html>
- IDB (2012), *Austria: Lead supporter of the IDB Sustainable Emerging cities Platform Multidonor trust Fund*, [https://www.iadb.org/en/news/news-releases/2012-03-20/austrias-contribution-to-sustainable-cities-platform%2C9913.html#getPage\(2862\)](https://www.iadb.org/en/news/news-releases/2012-03-20/austrias-contribution-to-sustainable-cities-platform%2C9913.html#getPage(2862)) (dostęp: 15.10.2021).
- IDB (2015), *Alongside valuable partners, the IDB brings water and sanitation to rural communities in Peru*, <https://www.iadb.org/en/news/news-releases/2015-04-29/water-and-sanitation-to-rural-communities-peru%2C11150.html> (dostęp: 15.10.2021).
- IEA (2021), *History*, <https://www.iea.org/about/history> (dostęp: 15.10.2021)
- IEA (2021a), *Weltweite Kooperationen*, <https://nachhaltigwirtschaften.at/de/iea/visualisierungen/weltweite-kooperationen.php#> (dostęp: 15.10.2021).
- Neuaustrichtung des Vertretungsnetzes des BMeiA* (2015), https://www.parlament.gv.at/PAKT/VHG/XXV/J/J_05973/fnameorig_436002.html (dostęp: 15.10.2021).
- Parlamentskorrespondenz (2018), *Außenpolitischer Ausschuss genehmigt UN-Vertrag zum Verbot von Atomwaffen*, Parlamentskorrespondenz Nr. 220 vom 07.03.2018, https://www.parlament.gv.at/PAKT/PR/JAHR_2018/PK0220/ (dostęp: 15.10.2021).

- Parlamentskorrespondenz (2018a), *Ein stimmiges Bekenntnis: Nationalrat ratifiziert Anti-Atomwaffen-Abkommen der UNO*, Parlamentskorrespondenz Nr. 296 vom 21.03.2018, https://www.parlament.gv.at/PAKT/PR/JAHR_2018/PK0296/ (dostęp: 15.10.2021).
- Parlamentskorrespondenz (2019), *Nationalrat genehmigt EU-Abkommen mit Kolumbien, Peru, Ecuador und Zentralamerika. Gemeinsame 5-Parteien-Entscheidung zur Situation in Venezuela*, Parlamentskorrespondenz Nr. 329 vom 28.03.2019, https://www.parlament.gv.at/PAKT/PR/JAHR_2019/PK0329/ (dostęp: 15.10.2021).
- Parlamentskorrespondenz (2019a), *SPÖ, FPÖ und JETZT setzten sich im EU-Unterausschuss mit Forderung nach Veto gegen Mercosur-Abkommen durch*, Parlamentskorrespondenz Nr. 905 vom 18.09.2019, https://www.parlament.gv.at/PAKT/PR/JAHR_2019/PK0905/index.shtml (dostęp: 15.10.2021).
- Plenardebatten (2019), *18. Vereinbarkeit des aktuellen Freihandelsabkommen EU-Mercosur mit dem Vorschlag der Kommission für einen europäischen Gründen Deal (Aussprache über ein aktuelles Thema)*, https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2019-12-18-ITM-018_DE.html (dostęp: 15.10.2021).
- Schwarzenegger Climate Initiative (2022), <https://www.schwarzeneggerclimateinitiative.com/> (dostęp: 28.06.2022).
- UNODC (2021), *Regional Anti-Corruption Academy for Central America and the Caribbean (ARAC)*, <https://www.unodc.org/ropan/en/AntiCorruptionARAC/arak.html> (dostęp: 15.10.2021).
- Zotter (2014), *Kakao statt Kokain*, <https://www.zotter.at/das-ist-zotter/projekte/kakao-statt-kokain> (dostęp: 15.10.2021).

Dr Anna Patecka-Frauenfelder, Uniwersytet Łódzki, Wydział Studiów Międzynarodowych i Politologicznych (anna.patecka@uni.lodz.pl)

Słowa kluczowe: dyplomacja, skuteczny multilateralizm, polityka wielopoziomowa, rządowi i pozarządowi aktorzy polityki zagranicznej, organizacje międzynarodowe (UE, ONZ), stała neutralność, Austria, państwa Ameryki Łacińskiej i Karaibów (ALK)

Keywords: diplomacy, effective multilateralism, multilevel politics, governmental and non-governmental foreign policy actors, international organizations (EU, UN), permanent neutrality, Austria, Latin American and the Caribbean (ALK) states

ABSTRACT

Austria is one of the richest countries in the world with significant economic and technological potential and politically conscious citizens. Its ambitions of co-shaping international policy are built upon on a close alliance with other European countries, which is guaranteed by its membership in the European Union. At the same time, it declares permanent neutrality and highlights the importance of Vienna as the seat of numerous international organizations.

This paper seeks to answer the question of how such a position in the international arena influences Austria's diplomatic activity towards Latin American and the Caribbean (ALK) countries.

Several hypotheses are assessed: Austria implements its foreign policy towards Latin American countries which focuses on effective multilateralism and uses multi-level governance in this area; Austria's neutrality and its implications are appreciated and desired by ALK countries and result in concrete initiatives in international diplomacy; Austria, as an attentive observer of the international environment, capitalizes on the latest trends in international activities going beyond the traditional practices of international diplomacy.

The study uses the historical analysis method. Qualitative content analysis was applied to such sources as declarations, communiqués, reports, press materials and materials from parliamentary debates, and expert opinions.